

II.

(Nezakonodavni akti)

ODLUKE

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE

od 19. ožujka 2014.

o donošenju višegodišnjeg programa rada za program LIFE za razdoblje 2014.–2017.

(Tekst značajan za EGP)

(2014/203/EU)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1293/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavljanju Programa za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE) i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 614/2007 ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 24. stavak 1.,

budući da:

- (1) Kako bi se osigurala provedba programa LIFE, potrebno je donijeti višegodišnji program rada za razdoblje 2014.–2017.
- (2) Kako bi se utvrdio okvir za provedbu dvaju potprograma LIFE, u višegodišnjem programu rada za razdoblje 2014.–2017. potrebno je navesti indikativnu dodjelu sredstava prema prioritetnim područjima i prema vrstama financiranja, teme projekata kojima se provode tematski prioriteti iz Priloga III. Uredbi (EU) br. 1293/2013, tehničku metodologiju za odabir projekata, kriterije dodjeljivanja bespovratnih sredstava te indikativne rasporede za pozive na dostavu prijedloga.
- (3) Kako bi se olakšala ocjena rezultata i učinka programa, višegodišnji program rada za razdoblje 2014.–2017. trebao bi sadržavati i kvalitativne i kvantitativne ishode, pokazatelje i ciljeve za svako prioritetno područje i vrstu projekata u skladu s pokazateljima uspješnosti i posebnim ciljevima utvrđenim za svako prioritetno područje. Na temelju prethodne ocjene Komisija je utvrdila dva inovativna financijska instrumenta kao odgovarajuće alate za financiranje projekata u skladu s člankom 17. stavkom 4. Uredbe (EU) br. 1293/2013.
- (4) Ti bi se financijski instrumenti trebali ispitivati tijekom cijelog višegodišnjeg programa rada kako bi se dokazao njihov znatan potencijal za povećanje financiranja koje osiguravaju ulagači u području zaštite bioraznolikosti i ublažavanja posljedica klimatskih promjena te prilagodbe istima, čime bi se rješavale postojeće financijske prepreke prihvaćanju projekata u tim područjima.
- (5) Na temelju pozitivnog iskustva s drugim financijskim instrumentima kojima upravlja Europska investicijska banka (EIB) i njezina geografskog područja djelovanja zahvaljujući kojem može doprijeti do potencijalnih korisnika diljem Unije, provedbu instrumenta za financiranje prirodnog kapitala te instrumenta za privatno financiranje energetske učinkovitosti, koji se financiraju doprinosima iz programa LIFE, potrebno je povjeriti toj instituciji.
- (6) Kako bi se osigurala učinkovita provedba višegodišnjeg programa rada i s obzirom na to da se Uredba (EU) br. 1293/2013 primjenjuje od 1. siječnja 2014., ova bi se Odluka trebala primjenjivati od dana njezina donošenja.
- (7) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem Odbora za program LIFE za okoliš i klimatske aktivnosti osnovanog člankom 30. Uredbe (EU) br. 1293/2013,

⁽¹⁾ SL L 347, 20.12.2013., str. 185.

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Višegodišnji program rada

Donosi se višegodišnji program rada za program LIFE za razdoblje 2014.–2017., kako je utvrđeno u Prilogu.

Članak 2.

Doprinos Unije višegodišnjem programu rada

Najveći doprinos višegodišnjem programu rada za program LIFE za razdoblje 2014.–2017. iznosi 1 796 242 000 EUR i koristi se za financiranje relevantnih potprograma i prioritetnih područja na sljedeći način:

1. Ukupni iznos od 1 347 074 499 EUR za potprogram „Okoliš” koji se dijeli na sljedeći način:
 - (a) 495 845 763 EUR za prioritetno područje „Okoliš i učinkovito korištenje resursa”;
 - (b) 610 068 900 EUR za prioritetno područje „Priroda i bioraznolikost”;
 - (c) 162 999 836 EUR za prioritetno područje „Okolišno upravljanje i informacije”;
 - (d) 78 160 000 EUR za povezane izdatke za potporu.
2. Ukupni iznos od 449 167 501 EUR za potprogram za klimatske aktivnosti koji se dijeli na sljedeći način:
 - (a) 193 559 591 EUR za prioritetno područje „Ublažavanje klimatskih promjena”;
 - (b) 190 389 591 EUR za prioritetno područje „Prilagođavanje klimatskim promjenama”;
 - (c) 47 588 319 EUR za prioritetno područje „Upravljanje i informacije na području klime”;
 - (d) 17 630 000 EUR za povezane izdatke za potporu.

Članak 3.

Financijski instrumenti

1. U skladu s člankom 17. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1293/2013 doprinose primaju sljedeći financijski instrumenti, kako je opisano u Prilogu:
 - (a) instrument za privatno financiranje energetske učinkovitosti;
 - (b) instrument za financiranje prirodnog kapitala.
2. Provedba doprinosa instrumentu za privatno financiranje energetske učinkovitosti te instrumentu za financiranje prirodnog kapitala povjerena je Europskoj investicijskoj banci.

Članak 4.

Stupanje na snagu

Ova Odluka stupa na snagu prvog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Primjenjuje se od 19. ožujka 2014.

Sastavljeno u Bruxellesu od 19. ožujka 2014.

Za Komisiju
Predsjednik
José Manuel BARROSO

PRILOG

VIŠEGODIŠNJI PROGRAM RADA ZA PROGRAM LIFE ZA RAZDOBLJE 2014.–2017.

1. UVOD

U skladu s člankom 3. Uredbe (EU) br. 1293/2013 (dalje u tekstu „Uredba o programu LIFE”), programom LIFE nastoje se ostvariti sljedeći opći ciljevi:

- doprinijeti prelasku na gospodarstvo koje upotrebljava učinkovite resurse, ima nisku razinu emisije CO₂ i otporno je na klimatske promjene, doprinijeti zaštiti i poboljšanju kvalitete okoliša te zaustavljanju i smanjenju gubitka bioraznolikosti, uključujući davanje podrške mreži Natura 2000 i borbu protiv narušavanja ekosustava;
- poboljšati razvoj, provedbu i primjenu okolišne i klimatske politike i zakonodavstva Unije te djelovati kao katalizator i promicati integraciju i uključivanje okolišnih i klimatskih ciljeva u druge politike Unije te u praksu iz javnog i privatnog sektora također povećavajući kapacitet javnog i privatnog sektora;
- podupirati bolje upravljanje u području okoliša i upravljanje u području klime na svim razinama, uključivši bolje sudjelovanje civilnog društva, NVO-a i lokalnih aktera; i
- podržati provedbu Sedmog programa djelovanja za okoliš.

Programom LIFE upravljat će službe Komisije same ili putem Izvršne agencije (IA), na koju je ta zadaća prenesena u okviru izravnog upravljanja. IA će djelovati u okviru ograničenja prenesenih ovlasti u skladu s Odlukom Komisije C(2013) 9414 i pod nadzorom službi Komisije. Opću odgovornost za provedbu programa zadržava Komisija. Možda će biti zatražena pomoć vanjskih stručnjaka da pruže potporu službama Komisije i/ili IA-i u njihovom radu.

U skladu s tim općim ciljevima, postojeći višegodišnji program rada (VPR) donesen je u skladu s člankom 24. stavkom 1. Uredbe o programu LIFE putem provedbenog akta u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 5. Uredbe (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ na koji se upućuje u članku 30. Uredbe o programu LIFE.

U okviru primjene načela komplementarnosti s drugim europskim programima financiranja kako je navedeno u uvodnim izjavama 5., 11. i 13. i članku 8. Uredbe o programu LIFE, provedbom VRP-a osigurat će se, putem posebnih mjera, dosljednost i sinergije i u što većoj mjeri će se izbjeći preklapanje s drugim politikama Unije i financijskim instrumentima, posebno s programom Obzor 2020. ⁽²⁾, programom Unije za istraživanje i inovacije za razdoblje 2014.–2020., i s njegovim programima rada ⁽³⁾. To će se uglavnom postići putem kriterija prihvatljivosti za različite vrste projekata u smjernica u vodičima za prijavu priloženim pozivima na podnošenje ponuda. Dvostruko financiranje izbjeći će se unakrsnim provjerama u fazi odabira i putem naknadnih provjera. Iz financiranja u okviru programa LIFE posebno su isključeni projekti usmjereni na istraživanje ili izgradnju velike infrastrukture.

Struktura VPR-a slijedi strukturu iz članka 24. stavka 2. Uredbe o programu LIFE i, ako je potrebno, zasebno se obrađuju samo potprogrami za okoliš i za klimatske aktivnosti.

⁽¹⁾ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

⁽²⁾ Uredba (EU) br. 1290/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o utvrđivanju pravila za sudjelovanje u Okvirnom programu za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (2014. – 2020.) i širenje njegovih rezultata i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1906/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 81.).

⁽³⁾ Prvi program rada za program Obzor 2020. obuhvaća 2014 i 2015. godinu. Obzor 2020. usredotočen je na tri prioriteta, posebice stvaranje izvrsne znanosti u svrhu jačanja izvrsnosti u znanosti Unije na svjetskoj razini, poticanje vodećeg položaja industrije za potporu inovacijama i poslovanju, uključujući mikro, mala i srednja poduzeća (MSP-ove), te suočavanje s društvenim izazovima kako bi se izravno odgovorilo na izazove određene u strategiji Europa 2020. pružanjem potpore aktivnostima koje obuhvaćaju cijeli spektar, od istraživanja do tržišta. U okviru Obzora 2020., istraživanje i inovacije u području okoliša i klimatske aktivnosti provode se putem niza djelovanja i mogućnosti za suradnju, posebno u okviru društvenog izazova „Klimatska aktivnost, okoliš, učinkovitost resursa i sirovine”. U tom je kontekstu cilj istraživanja i inovacija u području okoliša ostvariti gospodarstvo i društvo otporno na klimatske promjene i u kojem se resursi i voda učinkovito koriste. Za referentne dokumente vidjeti http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/funding/reference_docs.html#h2020-work-programmes-2014-15-main-wp, posebno radni program u okviru društvenog izazova „Klimatska aktivnost, okoliš, učinkovitost resursa i sirovine”.

Programom je obuhvaćeno razdoblje od 1. siječnja 2014. do 31. prosinca 2017.

1.1. Potprogram za okoliš

Potprogram za okoliš obuhvaća **prioritetna područja** okoliša i učinkovitog korištenja resursa, prirode i bioraznolikosti i okolišnog upravljanja i informacija (članci 9. do 12. Uredbe o programu LIFE). Svako od prioritetnih područja uključuje nekoliko **tematskih prioriteta**, koji su navedeni u Prilogu III. Uredbi o programu LIFE. U ovom su VPR-u za razdoblje 2014.-2017. dalje definirane teme projekata u okviru kojih se provode tematski prioriteti.

1.2. Potprogram za klimatske aktivnosti

Programom za klimatske aktivnosti nudi se nova i jedinstvena mogućnost za podupiranje provedbe klimatske politike EU-a. Ovim će se programom poticati prijelaz na gospodarstvo s niskim emisijama ugljika i otpornost na klimatske promjene u EU-u strateškim podupiranjem provedbe klimatsko-energetskog paketa ciljeva za 2020. i strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama te će se EU pripremiti za izazove klimatskih aktivnosti do 2030. Njime bi se trebalo podupirati i bolje upravljanje klimom na svim razinama, uključujući veću uključenost civilnog društva, NVO-a i lokalnih dionika.

2. DODJELA SREDSTAVA PREMA PRIORITETNIM PODRUČJIMA I PREMA RAZLIČITIM VRSTAMA FINANCIRANJA - ČLANAK 24. STAVAK 2. TOČKA (A)

U skladu s člankom 4. Uredbe o programu LIFE, ukupna financijska omotnica za provedbu programa LIFE za razdoblje od 2014. do 2020. iznosi 3 456 655 000 EUR, od čega se 75 % dodjeljuje potprogramu za okoliš (2 592 491 250 EUR) i 25 % potprogramu za klimatske aktivnosti (864 163 750 EUR). Uredbom o programu LIFE također se utvrđuje najmanji postotak proračunskih sredstava namijenjenih za **projekte** (81 %, članak 17. stavak 4. Uredbe o programu LIFE) i najveći postotak proračunskih sredstava dodijeljenih projektima koji se podržavaju bespovratnim sredstvima za aktivnosti koja se mogu dodijeliti **integriranim projektima** (30 %).

Projekti se financiraju **bespovratnim sredstvima za aktivnosti** i, ako je prikladno, **financijskim instrumentima** (članak 17. stavak 4. Uredbe o programu LIFE). U **VPR-u su navedeni** su iznosi koji će se dodjeljivati **po prioritetnom području i vrsti financiranja**.

Ukupna dodijeljena sredstva po vrsti financiranja za oba potprograma

Proračun za 2014.-2017.	(u milijunima EUR)
Bespovratna sredstva za aktivnosti:	1 317,9
Operativna bespovratna sredstva	38,6
Financijski instrumenti	140,0
Javna nabava	204,0
Izdaci za potporu (ATA)	95,8
Ukupno	1 796,3

Ukupna dodijeljena sredstva o prioritetnom području

Prioritetna područja	Okoliš i učinkovitost resursa	Priroda i bioraznolikost	Upravljanje okolišem i informacije	Ublažavanje klimatskih promjena	Prilagođavanje klimatskim promjenama	Upravljanje i informacije na području klime
Ukupno po području (u milijunima EUR)	495,85	610,07	163,00	193,56	190,39	47,59
Međuzbroj	1 700,45					
Izdaci za potporu (ATA)	95,79					
Ukupno	1 796,3					

Dodijeljena sredstva po prioritetnom području i po vrsti financiranja indikativne su prirode. Konačan iznos dodijeljenih sredstava za bespovratna sredstva za aktivnosti ovisit će o stvarnom broju prijedloga projekata koji se financiraju u okviru svakog prioritetnog područja. Proračunska sredstva za financijske instrumente i između njih mogu se prilagoditi za vrijeme trajanja programa LIFE s obzirom na stvarno korištenje. U okviru pragova utvrđenih Uredbom o programu LIFE, preraspodjele sredstava između prioritetnih područja ne smiju prelaziti 5 % ukupnog iznosa dodijeljenih sredstava za predmetna prioritetna područja.

2.1. Potprogram za okoliš

U okviru ovog VPR-a, potprogramu za okoliš dodijeljena su financijska sredstva u iznosu od 1 347 milijuna EUR.

Minimalno 55 % proračunskih sredstava dodijeljenih projektima koji se podržavaju bespovratnim sredstvima namijenjeno je projektima kojima se podržava očuvanje prirode i bioraznolikosti., uključujući za povezano informiranje i upravljanje (članak 9. stavak 3. Uredbe o programu LIFE), tehničku pomoć i pripreme projekte. Ostatak financijskih sredstava dodijelit će se projektima u okviru prioritetnog područja okoliš i učinkovitost resursa, uključujući povezane aktivnosti informiranja i upravljanja, tehničku pomoć i pripreme projekte.

Sredstva dodijeljena po prioritetnom području indikativne su prirode i ovise o stvarnom broju projekata za bespovratna sredstva za aktivnosti iz svakog prioritetnog područja te o povezanoj obuhvaćenosti tržišta u okviru svakog financijskog instrumenta.

Dodijeljena sredstva po vrsti financiranja u okviru potprograma za okoliš

Proračun za 2014.-2017.	u milijunima EUR
Bespovratna sredstva za aktivnosti (*)	
— projekti jačanja sposobnosti	11,25
— projekti tehničke podrške	2,9
— Ostala bespovratna sredstva za aktivnosti (**)	1 053,8
Financijski instrument (***)	
Instrument za financiranje prirodnog kapitala (NCFE) (****)	30,0
Operativna bespovratna sredstva	30,0
Javna nabava	141,0
Izdaci za potporu (ATA)	78,2
Ukupno	1 347,1

(*) 30 % proračunskih sredstava dodijeljenih projektima koji se podržavaju bespovratnim sredstvima za aktivnosti dodjeljuje se integriranim projektima. Ovisno o stvarnom broju prijedloga za integrirane projekte, neiskorištena sredstva koristit će se za druge projekte koji se financiraju bespovratnim sredstvima za aktivnosti.

(**) Indikativan iznos od najviše 1 % tog iznosa koristit će se za pripreme projekte.

(***) Maksimalan iznos troškova upravljanja u vezi s provedbom FI-ja ne prelazi 7 % ukupne omotnice za FI-jeve.

(****) To uključuje iznos od 5 milijuna EUR za mehanizam stručne pomoći.

2.2. Potprogram za klimatske aktivnosti

Financijska sredstva predviđena u okviru ovog višegodišnjeg programa rada za potprogram za klimatske aktivnosti iznose 449,2 milijuna EUR. Sredstva dodijeljena prioritetnim područjima indikativne su prirode i ovise o stvarnom broju prijedloga za bespovratna sredstva za aktivnosti iz svakog prioritetnog područja te o povezanoj obuhvaćenosti tržišta u okviru svakog financijskog instrumenta.

Dodijeljena sredstva po vrsti financiranja u okviru potprograma za klimatske aktivnosti

Proračun za 2014.-2017.	u milijunima EUR
Bespovratna sredstva za aktivnosti (*)	
Projekti jačanja sposobnosti – <i>Bespovratna sredstva za aktivnosti</i>	3,75
Projekti tehničke podrške – <i>Bespovratna sredstva za aktivnosti</i>	2,4
Ostala bespovratna sredstva za aktivnosti	243,81
Financijski instrumenti (**)	
Privatni izvori sredstava za instrument za energetska učinkovitost (PF4EE) <i>Financijski instrument</i>	80,0
Instrument za financiranje prirodnog kapitala (***) (NCFE) <i>Financijski instrument</i>	30,0
Operativna bespovratna sredstva	8,6
Javna nabava	63,0
Izdaci za potporu (ATA)	17,6
Ukupno	449,2

(*) 30 % proračunskih sredstava dodijeljenih projektima koji se podržavaju bespovratnim sredstvima za aktivnosti dodjeljuje se integriranim projektima, ovisno o stvarnom broju prijedloga za integrirane projekte, neiskorištena sredstva koristit će se za druge projekte koji se financiraju bespovratnim sredstvima za aktivnosti.

(**) Maksimalan iznos troškova upravljanja u vezi s provedbom FI-ja ne prelazi 7 % ukupne omotnice za FI-jeve.

(***) To uključuje iznos od 5 milijuna EUR za mehanizam stručne pomoći.

3. TEME PROJEKATA KOJIMA SE PROVODE TEMATSKI PRIORITETI IZ PRILOGA III. ZA POTPROGRAM ZA OKOLIŠ (ČLANAK 24. STAVAK 2. TOČKA (B) UREDBE O PROGRAMU LIFE)

U skladu s uvodnom izjavom 36. Uredbe o programu LIFE, VPR sadrži okvirni popis tema projekata kojima se provode tematski prioriteti pri čemu su naponi usmjereni na konkretne prioritete okolišnih i klimatskih politika i područja djelovanja u okviru potprograma za okoliš. Sastavljanjem tog popisa za VPR osigurava se nužna fleksibilnost za ostvarivanje ciljeva programa LIFE i nužna stabilnost za moguće podnositelje zahtjeva da planiraju, pripremaju i dostavljaju prijedloge. U skladu s uvodnom izjavom 22., pri ocjenjivanju dodane vrijednosti Unije za projekte, Komisija bi trebala obratiti posebnu pažnju na doprinos tematskim prioritetima koji se provode kroz teme projekta. Prema tome, teme projekta alat su kojim se projektima koji se odnose na strateški važna područja politika s visokom dodanom vrijednosti Unije osigurava bonus, a da pritom ostaju otvoreni za čvrste prijedloge u drugim područjima i uključivanje novih ideja kao reakcije na nove izazove.

Teme projekata ne primjenjuju se na vrste projekata koji su već prema svojoj prirodi i/ili zbog detaljnog opisa njihovog posebnog sadržaja u Uredbi i VPR-u ograničeni na određene teme (npr. izgradnja sposobnosti, tehnička podrška, pripremni, integrirani i ostali projekti koji su detaljno definirani prema potrebi).

Suzakonodavci su odlučili da će barem 55 % sredstava dodijeljenih projektima koji se podržavaju bespovratnim sredstvima za aktivnosti biti namijenjeno projektima kojima se podržava očuvanje prirode i bioraznolikosti s jasnim naglaskom na Naturu 2000 i prepoznali da treba hitno osigurati odgovarajuće financiranje za mrežu i zakonsku obvezu sufinanciranja koja je predviđena u članku 8. Direktive o staništima. Ovim povećanjem namjenskih sredstava u usporedbi s Uredbom o LIFE+ ograničavaju se proračunska sredstva dostupna za projekte u okviru drugih tematskih prioriteta iz potprograma za okoliš i to, stoga, predstavlja dodatan razlog zašto je potrebno bolje usmjeriti korištenje sredstava u tom području.

Treba napomenuti da nije uključeno financiranje projekata koji se odnose na teme koje nisu uključene na ovaj popis. Visokokvalitetnim projektima koji ispunjavaju primjenjive kriterije za prihvatljivost i odabir projekata svejedno se mogu dodijeliti sredstva.

3.1. Prioritetno područje „Okoliš i učinkovito korištenje resursa”

U skladu s člankom 10. točkom (a) Uredbe o programu LIFE, temama projekta koje odgovaraju ovom prioritetnom području i povezanim tematskim prioritetima navedenima u Prilogu III. Uredbe o programu LIFE ostvaruje se poseban cilj **„razviti, testirati i demonstrirati pristupe politikama i upravljanju, najbolje prakse i rješenja** izazova u vezi s okolišem, uključujući i razvoj i predstavljanje inovativnih tehnologija, koji su prikladni za umnožavanje, prijenos ili integriranje, između ostalog u odnosu na vezu između okoliša i zdravlja te kao potpora politikama i zakonodavstvu u vezi s učinkovitom uporabom resursa, uključujući Plan za Europu učinkovitih resursa”. Svi projekti u okviru ovog prioritetnog područja stoga su pilot projekti ili demonstracijski projekti u smislu članka 18. točaka (a) i (b) Uredbe o programu LIFE, ali ne smiju biti usmjereni na istraživanje. U odnosu na demonstracijske projekte iz ovog prioritetnog područja koji su obuhvaćeni jednom od tema projekta navedenima u nastavku, prednost se daje projektima kojima se u praksi izvode, testiraju, ocjenjuju i šire mjere, metodologije ili pristupi koji su **novi ili nepoznati u cijeloj Uniji**.

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

(a) Tematski prioriteti za vodu, uključujući i morski okoliš: aktivnosti za provedbu posebnih ciljeva za vodu određenih u Planu za Europu učinkovitih resursa i Sedmom akcijskom programu za okoliš, posebice

- i. integrirani pristupi za provedbu Direktive 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾;
- ii. aktivnosti za provedbu Direktive 2007/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾;
- iii. aktivnosti za provedbu programa mjera Direktive 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁾ s ciljem postizanja dobrog okolišnog stanja morskih voda;
- iv. aktivnosti za osiguravanje sigurne i učinkovite uporabe vodenih resursa, poboljšavajući kvantitativno upravljanje vodom, čuvajući visoku razinu kvalitete vode i izbjegavajući zlouporabu i propadanje vodenih resursa.

Rješavanje pitanja kvalitete vode, poplava i upravljanja sušom na troškovno učinkovit način predstavlja ozbiljan izazov u EU-u. Problemi i mogućnosti u sektoru voda zahtijevaju holistički pristup koji uključuje niz dionika. U skladu s provedbom Okvirne direktive o vodama (ODV), Direktive o poplavama i prioriteta Europskog inovacijskog partnerstva za vodu, projekti bi trebali biti usmjereni na razvoj i provedbu aktivnosti kojima se državama članicama može pomoći da prijeđu na stvarno integrirano upravljanje vodnim resursima, promičući, ako je primjerno, pristupe utemeljene na ekosustavu. U kontekstu aktivnosti usmjerenih na provedbu Okvirne direktive o morskoj strategiji (ODMS) poseban naglasak treba staviti na pritiske i učinke u nastajanju te na poticanje integriranog upravljanja obalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja. U području vodne industrije sazrijevaju tehnologije i postupci koji se koriste za osiguranje pružanja vodnih usluga (proizvodnja vode za piće ili pročišćavanje otpadnih voda). U skladu s prioritetnim područjima Europskog inovacijskog partnerstva za vodu, trenutno postoji dvostruki izazov: i. osigurati ispravnu provedbu na način kojim će se ostvariti troškovno učinkoviti, resursno učinkoviti i pravno usklađeni rezultati; i ii. osigurati mogućnost rješavanja pitanja u tom području.

Prednost se stoga daje sljedećim projektima:

Voda, poplave i suša — Prilog III. odjeljak A točka (a) podtočke i. do ii.

1. Planiranje i uspostava mjera za **prirodno zadržavanje vode** u urbanim i ruralnim područjima kojima se povećava infiltracija, skladištenje vode i uklanjaju onečišćujuće tvari prirodnim procesima ili procesima koji su slični prirodnim procesima i pridonosi ostvarivanju ciljeva Okvirne direktive o vodama i Direktive o poplavama (DP) i upravljanju sušom u područjima siromašnima vodom.

⁽¹⁾ Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području politike voda (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.).

⁽²⁾ Direktiva 2007/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o procjeni i upravljanju rizicima od poplava (SL L 288, 6.11.2007., str. 27.).

⁽³⁾ Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji) (SL L 164, 25.6.2008., str. 19.).

2. Projekti kojima se promiče **upravljanje rizikom od poplava i suša** putem (a) sprječavanja ekstremnih događanja i zaštitnih alata za podržavanje politike, planiranje korištenja zemljišta i hitno upravljanje i (b) integriranih pristupa procjenjivanju rizika i upravljanju rizikom na temelju otpornosti i društvene ranjivosti, te osiguravanje društvenog prihvaćanja.
3. Projekti kojima se omogućuje ostvarivanje ciljeva iz ODV-a **rješavanjem pitanja hidromorfoloških pritisaka** utvrđenih u Planovima za upravljanje riječnim slivovima (PURS) koji nastaju uporabom zemljišta ili uporabom u vodi.
4. Projekti koji se bave **integriranim upravljanjem hranjivim tvarima** i organskim onečišćujućim tvarima ljudskog i poljoprivrednog podrijetla na način kojim se pojašnjavaju mjere potrebne na razini riječnih slivova ili slijevova kako bi se omogućilo ostvarivanje zahtjeva ODV-a i ODMS-a, uključujući zahtjeve iz Direktiva o odvodnji i pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, Nitratne direktive, Direktive o vodi za kupanje i Direktive o zaštiti podzemnih voda.
5. Projekti kojima se nastoje ukloniti pritisci zbog **kemijskih onečišćivača** u vodenom okolišu i koji su usmjereni na smanjenje emisija prioritetnih tvari na izvoru, primjenom odgovarajućih supstituta ili alternativnih tehnologija.
6. Projekti za **ponovnu naturalizaciju riječke, jezerske, estuarijske i obalne morfologije** i/ili za ponovno stvaranje povezanih staništa, uključujući poplavna i močvarna područja, kako bi se omogućilo ostvarivanje ciljeva ODV-a i DP-a.
7. Projekti kojima se provode **mjere za očuvanje vode** u cilju smanjenje kvantitativnih i kvalitativnih pritisaka na vodene površine u slivovima s nedostatkom vode na temelju **hidroekonomskih modela**.

Upravljanje pomorskim i obalnim područjem — Prilog III. odjeljak A točka (a) podtočka iii.

1. Projekti kojima se razvijaju alati, tehnologije i prakse za osiguranje **održivosti** gospodarskih djelatnosti povezanih s morskim okolišem, uključujući, ako je primjereno, **smanjenjem pritiska gospodarskih djelatnosti na morski okoliš**, i za uvođenje održivosti morskih resursa u pomorske gospodarske sektore s naglaskom na podvodnu buku, fizičko uznemiravanje morskog dna i učinke dubinskog bušenja i akvakulture. Očekuje se da će projekti uključivati razvoj planova upravljanja kojima će se smanjiti učinci gospodarskih djelatnosti na okoliš.
2. Projekti čiji je cilj spriječiti ili smanjiti bacanje otpada u more ili mikrobioloških onečišćavanja i koji se bave izvorima otpada i mikrobioloških onečišćivača u moru.
3. Projekti kojima se **promiču sinergije između integriranog upravljanja obalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja**, pokazuje dodana vrijednost koordinacije integriranog upravljanja obalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja u novim pomorskim kontekstima, podržavanje konkretne provedbe strategija za morske bazene uključujući provedbu mjerodavnog zakonodavstva Zajednice, ili povezivanje integriranog upravljanja obalnim područjem i pomorskog prostornog planiranja s postupcima za određivanje i upravljanje morskim zaštićenim područjima ili područjima mreže Natura 2000.

Vodna industrija — Prilog III. odjeljak A točka (a) podtočka iv.

1. Projekti usmjereni na razvoj **tehnologija za pitku vodu i sustava za pročišćavanje komunalnih voda**, primjenom postupaka kojima se učinkovito iskorištavaju resursi za pružanje vodnih usluga (npr. onih čiji je cilj smanjiti potrošnju energije za pročišćavanje voda i upravljanje vodama i gubitkom vode) i postupaka na licu mjesta i kontrolnih postupaka za smanjenje ili zaustavljanje ispuštanja onečišćivača i patogena kao dijelova otpadnih efluentea.
2. Alati za provedbu projekata (npr. planiranje, decentralizirani sustavi, pristupi utemeljeni na riziku) kako bi se osiguralo učinkovito **pružanje vodnih usluga** koje su u skladu s Direktivom o pitkoj vodi i Direktivom o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda u **rijetko naseljenim područjima**.
3. Projekti usmjereni na učinkovitija i djelotvornija, inovativna rješenja i/ili mogućnosti pročišćavanja u vezi s recikliranim vodom, razvoj i predstavljanje:
 - inovativnih koncepata za (alternativnu) opskrbu vodom, pročišćavanje otpadnih voda, ponovnu uporabu i obnovu resursa;
 - metoda kontrole izvora i troškovno učinkovitih tehnologija za ispuštanje onečišćivača i patogena u sustave za pročišćavanje otpadnih voda;

- inovacijskih središta za pročišćavanje otpadnih voda u regijama u kojima trenutno nedostaju prikladni kanalizacijski sustavi i sanitarna infrastruktura, primjenom pametnih tehnologija i decentraliziranih sustava s naglaskom na alternativne izvore vode.
- sustavnih pristupa za izbjegavanje gubitka vode, energije i resursa industrijskoj proizvodnji i infrastrukturi za obradu vode i otpadnih voda.

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

(b) Tematski prioriteti za otpad: aktivnosti za provedbu posebnih ciljeva za otpad određenih u Planu za Europu učinkovitih resursa i Sedmom akcijskom programu za okoliš, posebice:

- i. integrirani pristupi za provedbu planova i programa za otpad;
- ii. aktivnosti za provedbu i razvoj zakonodavstva Unije o otpadu, s posebnim naglaskom na prvim koracima hijerarhije na području gospodarenja otpadom Unije (sprječavanje, ponovna uporaba i recikliranje);
- iii. aktivnosti za učinkovito korištenje resursa i učinak životnog ciklusa proizvoda, obrasce potrošnje i dematerijalizaciju gospodarstva.

U području otpada, Planom za resursno učinkovitu Europu i Sedmim programom djelovanja za okoliš nastoje se ostvariti sljedeći opći ciljevi do 2020.:

- smanjenje stvaranja otpada;
- maksimalno recikliranje i ponovna uporaba;
- ograničavanje spaljivanja na materijale koji se ne mogu reciklirati; i
- ograničavanje odlagališta na otpad koji se ne može reciklirati niti obnoviti.

Prednost se stoga daje sljedećim projektima:

Provedba zakonodavstva o otpadu — Prilog III. odjeljak A točka (a), podtočke i. do ii.

1. Projekti u okviru kojih se primjenjuju inovativne metode, tehnologije i aktivnosti u prvom redu na izvoru otpada u cilju sprječavanja stvaranja otpada, ponovne uporabe i odvojenog skupljanja komunalnog otpada.
2. Projekti u okviru kojih se primjenjuju inovativne metode, tehnologije i aktivnosti u prvom redu na izvoru otpada u cilju sprječavanja, pripreme za ponovnu uporabu, recikliranje i odvojeno skupljanje sljedećih vrsta otpada:
 - **električne i elektroničke opreme za otpad (WEEE), baterija i akumulatora, vozila za otpad (ELV), ambalaže, građevinskog otpada, otpad od rušenja i medicinskog otpada;**
 - **biološkog otpada, uključujući otpad od hrane, u cijelom prehrambenom lancu.**
3. **Integrirani projekti za upravljanje plastikom** koji su pokrenuti radi ostvarivanja veće količine proizvoda koji se mogu reciklirati, sortiranja i kvalitetnijeg recikliranja, ekološkog dizajna, upravljanja plastikom koja nije za pakiranje, sprječavanje plastičnih predmeta za jednokratnu uporabu, ili smanjenje ili uklanjanje bacanja otpada;
4. Projekti čiji je cilj unaprijediti upravljanje **opasnim otpadom iz domaćinstava**.

Otpad i učinkovito korištenje resursa — Prilog III. odjeljak A točka (a) podtočka iii.

Projekti za provedbu uporabe **ekonomskih instrumenata** za lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini kojima se podupire gospodarenje otpadom i politike učinkovitog iskorištavanja resursa.

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

(c) Tematski prioriteti za učinkovito iskorištavanje resursa, uključujući tlo i šume te zeleno i kružno gospodarstvo: aktivnosti za provedbu Plana za Europu učinkovitih resursa i Sedmog akcijskog programa za okoliš koje nisu obuhvaćene drugim tematskim prioritetima iz ovog Priloga, posebice:

- i. aktivnosti industrijske simbioze i prijenosa znanja te razvoj novih modela za pomak prema kružnom i zelenom gospodarstvu;
- ii. aktivnosti tematske strategije za tlo (Komunikacija Komisije od 22. rujna 2006. naslovljena „Tematska strategija za zaštitu tla”) s posebnim naglaskom na ublažavanje i nadoknadu prekrivanja zemljišta, te poboljšano iskorištavanje zemlje.
- iii. aktivnosti praćenja šuma i informacijskih sustava te sprječavanja šumskih požara.

Projekti u okviru tematskih prioriteta za učinkovito iskorištavanje resursa, uključujući tla i šume i zeleno i kružno gospodarstvo, bit će usmjereni na provedbu Plana za Europu učinkovitih resursa, Tematske strategije za zaštitu tla i nove Strategije EU-a za šume. U području industrijske simbioze, prijenosa znanja i pomaka prema zelenom gospodarstvu, posebnu pozornost treba posvetiti ekološkom poslovanju kojim se učinkovito iskorištavaju resursi, uključujući vrijednosne lance, i usklađivanju metodologije za mjerenje njihovog ekološkog otiska. U području zaštite tla potrebno je unaprijediti upravljanje tлом i, posebno, ograničiti i umanjiti prekrivanje tla. Sustavi za nadzor šuma i obavješćivanje te za sprječavanje požara posljednjih su par godina napredovali, ali potrebno je provesti novu Strategiju EU-a za šume i dalje jačati Europski informacijski sustav za šumske požare (EEFIS) ⁽¹⁾.

Prednost se stoga daje sljedećim projektima:

Učinkovito iskorištavanje resursa, zeleno i kružno gospodarstvo — Prilog III. odjeljak A točka (c) podtočka i.

1. Projekti kojima se provodi pojam kružnog gospodarstva aktivnostima kojima se proširuje vrijednosni lanac i osigurava uporaba sekundarnih resursa/otpadnih materijala/otpada u drugim industrijama ili **vrijednosnim lancima** (ekološki dizajn, kaskadna uporaba materijala, popravak, ponovna proizvodnja, ponovna uporaba, recikliranje, novi kružni poslovni koncepti, inovativni sustavi prikupljanja i vraćanja).
2. Projekti kojima se provode novi poslovni modeli za učinkovito iskorištavanje resursa, uključujući uvođenje prakse učinkovitog iskorištavanja resursa u malim i srednjim poduzećima (MSP), s naglaskom na učinak na okoliš, trajnost, ponovnu uporabu, popravak i recikliranje proizvoda i procesa – uključujući dijeljenje ili iznajmljivanje proizvoda, a ne prodaju. To bi trebalo uključivati jedan industrijski sektor koji se smatra prioritetom u Planu za Europu učinkovitih resursa; novi poslovni model trebao bi dovesti do smanjenja uporabe materijala i/ili energije i vode.
3. Projekti kojima se promiče provedba **Metodologije europskog ekološkog otiska** ⁽²⁾ putem komunikacije između potrošača i dionika, dostupnosti podataka, kvalitete i sljedivosti u vrijednosnom lancu, pojednostavljenja izračuna i provjere.
4. Projekti kojima se regulatorni i financijski **poticaji** i reputacijski **poticaji povezuju s okolišnim rezultatima** primjenom EMAS-a ili drugih pouzdanih instrumenata Unije za upravljanje okolišem (koje je provjerila treća strana).
5. Projekti kojima se promiče **Zelena javna nabava** razvojem, u suradnji s poduzećima, i primjenom zajedničkih natječajnih specifikacija za javna tijela sa sličnim potrebama za kupnju (uključujući savjetovanje na tržištu i stvarne aktivnosti nabave) i mjera kojima se naručiteljima omogućuje jednostavna i pouzdana provjera zelenih zahtjeva i primjena takvih mjera

⁽¹⁾ Uspostavili su ga Zajednički istraživački centar (ZIC) i Glavna uprava za okoliš (GU ENV).

⁽²⁾ Preporuka Komisije 2013/179/EU od 9. travnja 2013. o uporabi zajedničkih metoda za mjerenje i priopćavanje rezultata o utjecaju proizvoda i organizacija na okoliš za vrijeme njihovog životnog vijeka (SL L 124, 27.4.2013., str. 1.).

Tlo — Prilog III. odjeljak A. točka (c) podtočka ii.

1. Projekti kojima se **ograničava, ublažava prekrivanje tla ili se predlažu inovativne metode za nadoknadu** za prekrivanja tla na regionalnoj, pokrajinskoj i općinskoj razini, u skladu sa Smjernicama o prekrivanju tla (SWD(2012) 101 završna verzija/2) ⁽¹⁾, posebno onima koje se odnose na pristupe ponovnog planiranja i izrade proračuna u cilju ostvarivanja regionalnog ili općinskog razvoja bez daljnjeg oduzimanja ili prekrivanja tla.
2. Projekti čiji je cilj **ostvariti bolje upravljanje tlom** (smanjenje erozije, očuvanje organskih tvari u tlu, izbjegavanje onečišćenja i propadanja tla, očuvanje/obnova tla bogatog ugljikom itd.) na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini. Korištene metode mogu uključivati alate ili prakse za praćenje ili unaprjeđenje administrativnih i pravnih okvira. Posebno su zanimljivi projekti kojima se osiguravaju troškovno učinkovita rješenja za unaprjeđenje postojećih alata ili metodologija ili za podržavanje funkcija tla kao dio šireg ekosustava, npr. za zadržavanje vode.
3. Projekti kojima se razvijaju i provode **troškovno učinkoviti alati i programi potpore** za utvrđivanje onečišćenih mjesta na regionalnoj ili nacionalnoj razini.

Šume - Prilog III. odjeljak A. točka (c) podtočka iii.

Projektima iz ovog naslova može se dati prioritet samo ako je u njima predviđeno da će svi kvantitativni i kvalitativni podaci nastali iz provedbe projekata biti uključeni u Europski centar za podatke o šumama (EFDAC) i kasnije u Europski sustav informiranja o šumama (FISE) Europske komisije.

1. Projekti kojima se pridonosi izvlačenju usklađenih informacija iz podataka koje su prikupili Nacionalni inventari šuma (NFI) i/ili druge mreže za informiranje o šumama i kojima se provode **napredne metodologije za prikazivanje održivog upravljanja šumama na regionalnoj, nacionalnoj ili nadnacionalnoj razini u skladu s dogovorenim (Šume u Europi ⁽²⁾)** kriterijima i pokazateljima (npr. zdravlje i vitalnost šuma, usluge šumskih ekosustava, šume i socioekonomske funkcije u vezi s biogospodarstvom EU-a i šume u okviru klimatskih promjena) slijedeći ciljeve nove Strategije EU-a za šume ⁽³⁾ i Strategije EU-a za bioraznolikost za 2020. ⁽⁴⁾
2. Projekti koji se temelje na prikupljenim informacijama u postojećim nacionalnim/regionalnim mrežama za informacije o šumama i kojima se razvijaju i provode **nove metode za prikupljanje održivih kriterija i pokazatelja za upravljanje šumama i izvješćivanje o njima ⁽⁵⁾** na nacionalnoj ili regionalnoj razini i u skladu s EAO-ovom klasifikacijom Europskih vrsta šuma (EVŠ) ⁽⁶⁾ u 14 kategorija kako je navedeno u dokumentu Šume u Europi. Ti bi projekti trebali uključivati posebne demonstracijske aktivnosti iz kojih se vidjeti kako se nove informacije i nove metode mogu koristiti za unaprjeđenje zaštite šumskih ekosustava.
3. Projekti kojima se doprinosi **jačanju Europskog informacijskog sustava za šumske požare (EEFIS)**. Ti bi projekti trebali uključivati posebne demonstracijske aktivnosti kojima se prikazuje kako se informacije i nove metode mogu upotrijebiti za ostvarivanje ciljeva iz Strategije EU-a za bioraznolikost do 2020. u području upravljanja šumama i šumskim ekosustavima.
4. Projekti u okviru kojih se koriste nove informacije o šumama za povećanje njihove otpornosti na prijetnje koje nastaju zbog promjena u broju stanovništva zbog urbanizacije, napuštanja zemljišta ili gubitka tradicionalnih vještina upravljanja zemljištem.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/environment/soil/sealing_guidelines.htm

⁽²⁾ Šume u Europi, 2011. Stanje europskih šuma, 2011.

⁽³⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom vijeću i Odboru regija – Nova strategija EU-a za šume i sektor koji se temelji na šumama 20. rujna 2013. COM(2013) 659 final.

⁽⁴⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom vijeću i Odboru regija „Naše životno osiguranje, naš prirodni kapital: strategija EU-a za bioraznolikost do 2020.” COM(2011) 244 final.

⁽⁵⁾ Šume u Europi, 2011. Stanje europskih šuma, 2011.

⁽⁶⁾ EAO, 2009. Europske vrste šuma.

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

(d) Tematski prioriteti za okoliš i zdravlje, uključujući kemikalije i buku: aktivnosti podrške za provedbu posebnih ciljeva za okoliš i zdravlje iz Sedmog akcijskog plana za okoliš, posebice:

- i. aktivnosti podrške za provedbu Uredbe (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ (REACH) i Uredbe (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾ (Uredba o biocidnim proizvodima) kako bi se osigurala sigurnija, održivija ili gospodarski isplativija uporaba kemikalija (uključujući i nanomaterijale);
- ii. aktivnosti podrške za olakšavanje provedbe Direktive 2002/49/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁾ (Direktive o upravljanju bukom) kako bi se postigle razine buke koje ne povećavaju značajne negativne učinke na i rizike za ljudsko zdravlje;
- iii. aktivnosti podrške za izbjegavanje velikih nesreća te posebice za olakšavanje provedbe Direktive 2012/18/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾ (Direktiva Seveso III).

U odnosu na okoliš i zdravlje potrebno je istražiti nove metode za smanjivanje učinka kemikalija, buke i industrijskih nesreća na okoliš i ljudsko zdravlje.

Prednost se stoga daje sljedećim projektima:

Kemikalije — Prilog III. odjeljak A točka (d) podtočka i.

1. Projekti kojima se smanjuje utjecaj kemikalija (uključujući nanomaterijale i biocidne proizvode) na okoliš ili ljudsko zdravlje sigurnijom i održivijom uporabom kemikalija ili smanjivanjem izloženosti otrovnim kemikalijama u proizvodima ili u okolišu njihovom zamjenom sa sigurnijim tvarima ili s nekemijskim otopinama.
2. Projekti kojima se unapređuje uporaba podataka dobivenih praćenjem kemikalija (npr. praćenje okoliša, biološki monitoring ljudi, praćenje zraka u zatvorenim prostorijama) u zaštiti ljudskog zdravlja i okoliša stavljanjem na raspolaganje usporedivih i interoperabilnostih podataka o kemijskom praćenju i omogućujući njihovo povezivanje s ljudskim zdravljem i zdravljem okoliša i za procjenu izloženosti kemijskih mješavina putem različitih načina izloženosti.

Buka — Prilog III. odjeljak A točka (d) podtočka ii.

U okviru ovog naslova prioritet će se dati projektima u urbanim područjima kako bi se popravila situacija za najveći mogući broj ljudi.

1. Projekti usmjereni na uvođenje programa trajnih **Zona niske emisije buke** (LEZ) u **urbanim područjima**, dopuštanjem samo električnih vozila ili primjenom jednako učinkovitih pristupa LEZ.
2. Projekti u okviru **gusto naseljenih gradskih područja** usmjereni na smanjenje **buke s ceste i drugih prometnih infrastrukture** korištenjem površina s niskom emisijom buke čiji su troškovi životnog ciklusa usporedivi s onima standardnih površina, a njima se ostvaruje znatno smanjenje buke.

Industrijske nesreće — Prilog III. odjeljak A točka (e) podtočka iii.

Projekti za olakšavanje provedbe **Direktive Seveso III** (Direktiva 2012/18/EU) kontroli opasnosti od velikih nesreća koje uključuju opasne tvari razvojem metodoloških alata za provedbu **mapiranja rizika**, uključujući mapiranje rizika za okoliš i **spriječavanje domino efekata**.

⁽¹⁾ Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i Direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ (SL L 396, 30.12.2006., str. 1.).

⁽²⁾ Uredba (EU) br. 528/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o stavljanju na raspolaganje na tržištu i uporabi biocidnih proizvoda (SL L 167, 27.6.2012., str. 1.).

⁽³⁾ Direktiva 2002/49/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. lipnja 2002. o procjeni i upravljanju bukom iz okoliša (SL L 189, 18.7.2002., str. 12.).

⁽⁴⁾ Direktiva 2012/18/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o kontroli opasnosti od teških nesreća koje uključuju opasne tvari te o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 96/82/EZ (SL L 197, 24.7.2012., str. 1.).

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

(e) Tematski prioriteti za kvalitetu zraka i emisije, uključujući urbanu okolinu: aktivnosti podrške za provedbu posebnih ciljeva za zrak i emisije iz Plana za Europu učinkovitih resursa i Sedmog akcijskog programa za okoliš, posebice:

- i. integrirani pristupi provedbi zakonodavstva o kvaliteti zraka;
- ii. aktivnosti podrške za olakšavanje poštovanja važećih standarda Unije za kvalitetu zraka i povezanih zračnih emisija, uključujući Direktivu 2001/81/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ (Direktiva o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija);
- iii. aktivnosti podrške za pojačanu provedbu Direktive 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾ (Direktiva o industrijskim emisijama) s posebnim naglaskom na poboljšanje definiranja i provođenja najboljih dostupnih praksi, osiguravajući jednostavan javni pristup informacijama i pojačavajući doprinos Direktive o industrijskim emisijama inovaciji.

Tematski prioritet „kvaliteta zraka i emisija, uključujući urbanu okolinu” usmjeren je na provedbu zakonodavstva o kvaliteti zraka i sveobuhvatnog pristupa urbanim ekološkim problemima. Zagađenost zraka i dalje je najveći problem zdravlja okoliša u Europi koji ima stopu smrtnosti više nego deset puta veću od stope smrtnosti zbog prometnih nesreća i uma znatan učinak na ekosustave (npr. u 70 % mjesta Natura 2000 postoji problem eutrofikacije zbog zagađenja zraka). On bi se trebao rješavati u skladu s novom Strategijom EU-a o kvaliteti zraka za razdoblje do 2030.

Direktiva o industrijskim emisijama ključni je instrument za sprječavanje onečišćenja i za kontrolu onečišćenja iz velikih izvora. Iskustvo u provedbi Direktive o industrijskim emisijama (i njezine prethodnice IPPC-a) omogućilo je utvrđivanje dodatnih potreba u smislu javnog informiranja i uvođenja tehnika u nastanku.

Prednost se stoga daje sljedećim projektima:

Zakonodavstvo o kvaliteti zraka i Direktiva o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija — Prilog III. odjeljak A točke (e) podtočke i. do ii.

Ako nije izričito navedeno drugačije, projekti u vezi s kvalitetom zraka trebali bi biti usmjereni na gradska područja kako bi obuhvatili što veći broj ljudi.

1. **Lokalni i regionalni energetske projekti** usmjereni na kvalitetu zraka i smanjenje emisija iz **žarišta** onečišćujućih tvari u zraku i u područjima s kontinuiranom **visokom stopom korištenja za grijanje uporabom ugljena i biomase**.
2. Projekti kojima se pridonosi **visokokvalitetnim aplikacijama za gorenje biomase** i njihovoj primjerenosti uporabi, uključujući u planinskim regijama (kao što je uporaba tehnologija s niskom stopom prašine, tehnologije visoke učinkovitosti, čistog sagorijevanja i kontrole, pohranjivanje topline).
3. **Projekti održive mobilnosti** za one komponente koje su od presudne važnosti za zadovoljavanje standarda kvalitete zraka s naglaskom na čišću vožnju u stvarnom životu, uporabu električnih vozila ili vozila s vrlo niskim emisijama ⁽³⁾ kako je navedeno u programu rada Obzor 2020., uporabu čistih alternativnih goriva, inovativne programe prilagodbe javnih vozila, alternativne tehnologije za vlakove kao što je električna mobilnost i mobilnost na bazi vodika, razvoj i provedbu LEZ-ova s velikim učinkom i programa cestarina putem naprednih kriterija pristupa i etiketa za potrošačke proizvode ⁽⁴⁾ (velika gradska područja) i uporabu inovativnih logističkih platformi za dostavu proizvoda na odredište.
4. **Projekti za smanjenje emisija amonijaka i čestica iz poljoprivrede** kao podrška provedbi nadograđenog Kodeksa dobre prakse UNECE-a za smanjenje emisija amonijaka i čestica iz poljoprivrede.

⁽¹⁾ Direktiva 2001/81/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2001. o nacionalnim gornjim graničnim vrijednostima emisija za određene tvari koje onečišćuju atmosferu (SL L 309, 27.11.2001., str. 22.).

⁽²⁾ Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenog 2010. o industrijskim emisijama (objedinjeno sprječavanje i nadzor onečišćenja) (SL L 334, 17.12.2010., str. 17.).

⁽³⁾ Vozila s vrlo niskim emisijama u smislu programa rada Obzor 2020.

⁽⁴⁾ Predviđeni proizvodi mogli bi biti automobili i motorizirana vozila na dva ili tri kotača.

Direktiva o industrijskim emisijama — Prilog III. odjeljak A točka (e) podtočka iii.

Projekti za razvoj i ispitivanje **tehnika za sprječavanje i smanjivanje onečišćenja** koje se u Direktivi o industrijskim emisijama nazivaju novim tehnikama.

Urbana okolina — Prilog III. odjeljak A točka (e)

Projekti kojima se provode **integrirane i sveobuhvatne politike održivog urbanog planiranja i projektiranja** putem inovativnog pristupa gradskom javnom prijevozu i mobilnosti, održivim zgradama, energetske učinkovitosti te očuvanju bioraznolikosti u gradovima.

3.2. Prioritetno područje „Priroda i bioraznolikost”

U skladu s člankom 11. točkom (a) Uredbe o programu LIFE, temama projekata koje odgovaraju prioritetnom području i povezanim tematskim prioritetima navedenim u Prilogu III. Uredbi o programu LIFE ostvaruje se posebno poseban cilj „doprinijeti **razvoju** i provedbi politike i zakonodavstva Unije na području prirode i bioraznolikosti, uključujući strategiju Unije za biološku raznolikost do 2020. i Direktive Vijeća 92/43/EEZ ⁽¹⁾ i Direktive 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾, posebice **primjenom, razvijanjem, testiranjem i demonstriranjem pristupa, najboljih praksi i rješenja**”. Projektima u okviru ovog prioritetnog područja stoga se mogu provoditi postojeći pristupi, najbolja praksa i rješenja ili se mogu razbiti, ispitivati i prikazivati novi pristupi, najbolja praksa i rješenja. U odnosu na projekte u okviru tematskog prioriteta bioraznolikost, međutim, **prednost će se općenito davati pilot projektima i demonstracijskim projektima**, osim ako je drugačije navedeno u odgovarajućim temama projekata.

LIFE je bio ključni alat u podupiranju provedbe Direktiva o pticama i staništima u posljednjih 20 godina. Ovaj je mali program bio od ključne važnosti i u nekim slučajevima presudan za osiguranje uspostave mreže Natura 2000. Suzakonodavci su jasno izrazili svoju želju da se zadrži naglasak programa LIFE na tom strateškom pitanju, posebno u trenutku kada države članice moraju osigurati povoljan status očuvanja svih staništa i vrsta. To se u većini slučajeva može ostvariti samo aktivnim upravljanjem mjestima i povezanošću između njih ili između mjerodavnih vrsta. Zbog toga će u okviru prioriteta Priroda i bioraznolikost programa LIFE ograničena financijska sredstva biti usmjerena na mrežu Natura 2000 kako bi se osiguralo ostvarenje obveza u vezi s ciljem 1. Strategije za bioraznolikost. Programom LIFE za 2014.– 2020. istodobno će se, na temelju pozitivnog iskustva LIFE+, promicati projekti za bioraznolikost usmjereni na ispitivanje i prikazivanje novih načina za rješavanje širih problema u području bioraznolikosti. Prioritetna područja LIFE-a Priroda i Bioraznolikost trebali bi se uzajamno nadopunjavati.

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

(a) Tematski prioriteti za prirodu: aktivnosti za provedbu direktiva 92/43/EEZ i 2009/147/EZ, posebice:

- i. aktivnosti usmjerene na poboljšanje statusa očuvanja staništa i vrsta, uključujući morska staništa i vrste te vrste ptica, koji su od interesa Uniji;
- ii. aktivnosti u pružanju podrške biogeografskim seminarima mreže Natura 2000;
- iii. integrirani pristupi za provedbu prioritetnih akcijskih okvira.

Prednost imaju sljedeće teme projekata kojima se pridonosi cilju 1. Strategije za bioraznolikost do 2020. radi potpune provedbe Direktive o pticama i staništima:

1. Projekti usmjereni na poboljšanje statusa očuvanja staništa i vrsta (uključujući vrsta ptica) od interesa za Zajednicu ⁽³⁾ koji ima ju za cilj mjesta mreže **Natura 2000** koja su predložena ili određena za takve vrste staništa ili vrsta.
2. Projekti usmjereni na poboljšanje statusa vrsta staništa na područjima mreže Natura 2000 ili vrsta (uključujući vrste ptica) od interesa za Zajednicu pod uvjetom da je njihov status **nije „povoljan/siguran i nije u opadanju” ili „nepoznat”** prema najnovijim ukupnim procjenama koje su države članice dostavile na mjerodavnoj zemljopisnoj razini u skladu s člankom 17. Direktive o staništima ili prema najnovijim procjenama u skladu s člankom 12. Direktive o pticama i procjenama ptica na razini EU-a.

⁽¹⁾ Direktiva Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL L 206, 22.7.1992., str. 7.).

⁽²⁾ Direktiva 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenog 2009. o očuvanju divljih ptica (SL L 20, 26.1.2010., str. 7.).

⁽³⁾ Upućivanje na pojam „interes Zajednice” u ovom se kontekstu tumači kao „interes Unije”.

3. Projekti kojima se provodi jedna ili nekoliko **aktivnosti** predviđenih u **Prioritetnim akcijskim okvirima (PAO)**, kako su ih ažurirale države članice, ili konkretne aktivnosti koje su utvrđene, preporučene ili dogovorene u okviru biogeografskih seminara mreže Natura 2000.
4. Projekti koji se odnose na pomorsku komponentu provedbe Direktiva o staništima i pticama i povezanih odredbi u okviru deskriptora 1. Okvirne direktive o morskoj strategiji, posebno kada su takvi projekti usmjereni na jednu ili više sljedećih akcija:
 - (a) popunjavanje i dovršavanje nacionalnih inventara za uspostavu *off-shore* pomorskih mjesta mreže Natura 2000;
 - (b) obnova i upravljanje pomorskim mjestima mreže Natura 2000, uključujući pripremu i provedbu planova za upravljanje mjestima;
 - (c) aktivnosti usmjerene na sukobe u vezi s vrstama, staništima ili mjestima između očuvanja okoliša i ribara ili drugih „korisnika mora”, kao i aktivnosti u okviru kojih su kombinirane mjere očuvanja s održivim korištenjem mjesta Natura 2000;
 - (d) demonstracijske ili inovativne pristupe za ocjenjivanje ili praćenje učinka ljudskih aktivnosti na važna morska staništa i vrste kao alat za usmjeravanje aktivnih mjera za očuvanje okoliša.
5. Projekti za poboljšanje statusa vrsta staništa ili vrsta od interesa za Zajednicu (uključujući vrste ptica), aktivnosti koje odgovaraju aktivnostima utvrđenim u mjerodavnim akcijskim planovima za vrste ili staništa na nacionalnoj razini ili razini EU-a;
6. Projekti usmjereni na **invazivne strane vrste** ako postoji vjerojatnost da će one ugroziti status očuvanja vrsta (uključujući ptica) ili vrsta staništa od interesa za Zajednicu kao potpora mreži Natura 2000.

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

(b) Tematski prioriteti za bioraznolikost: aktivnosti za provedbu Strategije Unije za bioraznolikost do 2020., posebice:

i. aktivnosti usmjerene na doprinos ostvarenju cilja broj 2;

ii. aktivnosti usmjerene na doprinos ostvarenju ciljeva broj 3, 4 i 5.

Sljedeće su teme projekta usmjerene na provedbu ciljeva 2, 3, 4 i 5 Strategije za bioraznolikost do 2020., ako se oni mogu financirati u okviru programa LIFE.

Prednost se daje temama projekta navedenima u nastavku:

1. Projektima usmjerenim na provedbu cilja 2 Strategije za bioraznolikost putem integracije aktivnosti za održavanje i jačanje ekosustava i njihovih usluga u aktivnosti javnog ili privatnog sektora, **uspostavom Zelene i Plave infrastrukture i obnovom propalih ekosustava**. Tim bi se projektima trebali ispitivati i primjenjivati projekti usmjereni na:
 - (a) mapiranje i ocjenjivanje (uključujući vrednovanje) ekosustava koji uključuju morski ekosustav i njihovih usluga u cilju ostvarivanja prioritetnog okruženja za obnovu, zelenu ili plavu infrastrukturu i bez neto gubitka;
 - (b) obnovu ekosustava, uključujući morske i obalne ekosustave i njihove usluge primjenom Prioritetnih okvira za obnovu;
 - (c) razvoj metodologija za ocjenjivanje i plaćanje za usluge ekosustava (uključujući opipljive i neopipljive usluge); ili
 - (d) inovativni programi upravljanja koji u prvom redu, uključuju usluge ekosustava povezane s vodom, kojima bi se trebali osigurati potencijalni mehanizmi financiranja za ostvarivanje ciljeva Strategije za bioraznolikost i doprinijeti ciljevima Okvirne direktive za vode i Direktive o poplavama.

2. Projekti kojima se provode aktivnosti usmjerene na **Invazivne strane vrste** (u okviru cilja 5 Strategije za bioraznolikost ili radi doprinosa ostvarenju razine zaštite navedene u deskriptoru 2 - Neautohtone vrste iz Okvirne direktive o morskoj strategiji ⁽¹⁾) putem ispitivanja aktivnosti i primjenjivanja pristupa usmjerenih na:

- (a) sprječavanje uvođenja invazivnih stranih vrsta, posebno uklanjanjem putova nenamjernog uvođenja,
- (b) uspostava sustava ranog upozoravanja i brzog odgovora, i
- (c) iskorjenjivanje ili kontrola uvedenih invazivnih stranih vrsta u odgovarajućem prostornom opsegu.

Aktivnosti tih projekata uključuju tri koraka (prevencija, rano upozoravanje i brzi odgovor; iskorjenjivanje/kontrola) u sveobuhvatnom okviru ili, ako je jedan od koraka već poduzet, njihove aktivnosti moraju barem biti jasno smještene u širi okvir kojim se povezuju sva tri koraka. Potrebno ih je uspostaviti u cilju unaprjeđenja postojećih – ili uvođenja novih – tehničkih, administrativnih ili pravnih okvira na mjerodavnoj razini; cilj bi im trebao biti sprječavanje širenja invazivnih stranih vrsta u EU-u.

3. Projekti usmjereni na **ugrožene vrste** koje nisu uključene u prilogima Direktive o staništima, ali imaju status „**ugroženih**” vrsta ili još lošiji status na Europskim crvenim popisima (http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm) ili na Crvenom popisu IUCN-a za one vrste koje nisu obuhvaćene Europskim crvenim popisima (<http://www.iucnredlist.org/>).
4. Pilot projekti ili demonstracijski projekti za koje se koriste **inovativni načini za izravno ili neizravno financiranje** (uključujući javna i privatna partnerstva, fiskalne instrumente, obnovu bioraznolikosti itd.) za aktivnosti u području bioraznolikosti u javnom i privatnom sektoru.
5. Pilot projekti ili demonstracijski projekti kojima se ispituju i provode aktivnosti Zelene infrastrukture s naglaskom na:
- (a) inovativne tehnologije i razvoj i primjenu povezanih tehničkih standarda;
 - (b) očuvanje ili obnova ekosustava u korist ljudskog zdravlja ili
 - (c) troškovno učinkovite tehnologije i načini za svođenje učinka postojeće energije i prometnih infrastruktura na bioraznolikost na najmanju moguću razinu jačanjem funkcionalnosti prostorno povezanih ekosustava.

3.3. Prioritetno područje „Okolišno upravljanje i informacije”

U skladu s člankom 12. točkom (a) Uredbe o programu LIFE, temama projekta koje odgovaraju ovom prioritetnim području i povezanim tematskim prioritetima navedenim u Prilogu III. Uredbi LIFE, ostvaruje se poseban cilj „promicanja podizanja svijesti o pitanjima okoliša, uključujući stvaranje javne potpore i potpore dionika za razvoj politika Unije na području okoliša te promicati spoznaje o održivom razvoju i nove modele za održivu potrošnju.”

Prilog III. Uredbi o programu LIFE

Prioritetno područje „Okolišno upravljanje i informacije”

- (a) informacije, komunikacija i kampanje za podizanje razine svijesti u skladu s prioritetima Sedmog akcijskog programa za okoliš;
- (b) aktivnosti pružanja podrške učinkovitom postupku kontrole kao i poštovanju mjera promicanja u vezi s zakonodavstvom Unije o okolišu, i pružanja podrške informacijskim sustavima i informacijskim alatima pri provedbi zakonodavstva Unije o okolišu.

Informacije, komunikacija i kampanje podizanja svijesti – Prilog III., odjeljak C, točka (a)

Prilikom ocjenjivanja europske dodane vrijednosti predloženih projekata uzima se u obzir zemljopisno područje primjene informacija, komunikacija i kampanja za podizanje svijesti.

⁽¹⁾ Prilog I. točka 2. Okvirnoj direktivi o morskoj strategiji.

Voda

1. Podizanje svijesti o **obvezama i prilikama iz ODV-a** usmjereno na nadležna tijela i druge dionike koji mogu pridonijeti identifikaciji troškovno učinkovitih rješenja koja će biti uključena u Planove za upravljanje riječnim slivovima i u vezi sa zaštitom od poplava, upravljanjem talozima, hidroenergijom, navigacijom, prometom, prostornim planiranjem, kemijskom industrijom i poljoprivredom.
2. Projekti za razvoj i ispitivanje **politika određivanja cijene vode** utemeljenih na inovativnim pristupima u okviru kojeg se načelu onečišćivač plaća dodaje načelo plaća onaj koji pretjerano koristi, u kojima su definirani jasni i mjerljivi ciljevi učinkovitosti za svako područje aktivnosti na mjerodavnoj razini.
3. Projekti usmjereni na **pokretanje programa čišćenja plaža i mora** kao sredstva za podizanje svijesti o učincima otpada u moru, čime se podiže svijest o pitanjima u vezi sa zaštitom morskog okoliša koja su predmetom Okvirne direktive o morskoj strategiji.
4. Podizanje svijesti o **obvezama i prilikama iz ODMS-a** (osim morskog otpada, vidjeti prethodnu točku 3.) usmjereno na nadležna tijela i druge dionike, posebno iz sektora ribarstva i pomorstva koji mogu pridonijeti utvrđivanju troškovno učinkovitih rješenja koja će biti uključena u morske strategije i programe mjera radi ostvarenja „dobrog stanja okoliša” u skladu s 11 deskriptora navedenih u Prilogu I. ODMS-a.
5. Projekti u kojima dionici i nadležna tijela **transnacionalno** surađuju preko granica međunarodnih nadležnosti u provedbi **Strategija za morske bazene**.

Otpad

1. Podizanje svijesti i osposobljavanje o **postupnom ukidanju odlaganja na odlagališta otpada koji se može reciklirati ili obnoviti** (kako bi se ograničili ostaci odlagališta, odnosno otpad koji se ne može reciklirati ili obnoviti).
2. Informativne kampanje za podizanje svijesti i poticanje promjena u ponašanju u vezi s ključnim pitanjima u vezi s okolišem s naglaskom na **smanjenje otpada, posebno u vezi s WEEE-om i plastičnim otpadom**.

Učinkovito iskorištavanje resursa, uključujući tlo i šume te zeleno i kružno gospodarstvo:

1. Podizanje svijesti i razvoj materijala za **Europske korisnike genetskih resursa**, posebno istraživače i MSP-ove, radi olakšavanja usklađenosti za zahtjevima Uredbe o pristupu i podjeli koristi te aktivnostima podrške europskim zbirkama genetskih resursa, primjerice za unaprjeđenje organizacije i dokumentiranja uzoraka.
2. Kampanje podizanja svijesti kojima se promiče održiva potrošnja s naglaskom na **otpad od hrane i optimalnu skladištenje hrane**
3. Kampanje podizanja svijesti kojima se promiče održiva potrošnja s naglaskom **potrošnju tla i zemljišnih resursa**.
4. Podizanje svijesti i aktivne intervencijske informativne kampanje (aktivne intervencije i opće podizanje svijesti) o **gospodarskim i financijskim koristima učinkovitog korištenja resursa, uključujući tlo**.
5. Kampanje izgradnje sposobnosti kojima se omogućava **koordinacija i smjernice o mjerodavnim i reprezentativnim informacijama iz EU-a o šumama i šumskim požarima** Ti bi projekti trebali biti usmjereni na koordinaciju informacija u vezi s nacionalnim, i transnacionalnim šumskim požarima u odnosu na emisije od šumskih požara, ocjenjivanje štete od požara, uključujući smjernice o troškovno učinkovitom korištenju resursa za sprječavanje šumskih požara i izgorjelih područja, posebno mjesta mreže Natura 2000. Njima bi se trebale dati smjernice o zajedničkom pristupu na razini Unije.

Kvaliteta zraka i emisije, uključujući urbanu okolinu

1. Podizanje svijesti i osposobljavanje o **kvaliteti zraka u urbanim područjima i njenom utjecaju na zdravlje** kada su ljudi i ekosustavi izloženi visokim razinama onečišćivača.
2. Podizanje svijesti promicanjem povoljnih sustava za praćenje i ocjenjivanje kvalitete zraka.
3. Razvoj i predstavljanje integriranih sustava kojima se omogućuje **jednostavan pristup javno dostupnim informacijama** o industrijskim pogonima, uključujući o dozvolama, podacima o emisijama i izvješćima inspekcija.

Okoliš i zdravlje, uključujući kemikalije i buku

1. Podizanje svijesti građana i potrošača o upozorenjima na opasnost **kemikalija u tvarima**.
2. Podizanje svijesti građana i potrošača o **sigurnoj uporabi kemikalija u proizvodima s etiketama sa sigurnosnim upozorenjima**
3. Podizanje svijesti poduzeća (uvoznika, proizvođača, maloprodajnih korisnika, poduzeća u maloprodaji, uključujući MSP-ove) o **njihovim dužnostima u okviru REACH-a** da obavijeste o prisutnosti zabrinjavajućih tvari u artiklima koje proizvode, i/ili dužnostima poduzeća u okviru Uredbe o biocidnim proizvodima u odnosu na tretirane artikle.
4. Komunikacijske kampanje o podacima o **buci u okolišu i učincima buke na zdravlje stanovništva** u skladu s Direktivom o buci u okolišu.

Priroda i bioraznolikost

1. Nacionalne i transnacionalne kampanje podizanja svijesti s ciljem podizanja svijesti javnosti o mreži **Natura 2000**. Te bi se kampanje trebale osmisliti na takav način da osiguraju znatnu promjenu u svijesti o prirodnim vrijednostima (uključujući usluge ekosustava) radi kojih je osnovana Natura 2000 i kako bi možda dovele do pozitivnih promjena u ponašanju u velikom broju ciljanih javnih i/ili posebnih društvenih, administrativnih ili gospodarskih sektora.
2. Kampanje podizanja svijesti o **velikim mesožderima** na mjerodavnoj razini populacije vrsta.
3. Nacionalne i transnacionalne informativne kampanje i kampanje podizanja svijesti o **Strategiji EU-a za bioraznolikost** čiji je cilj podizanje svijesti i razumijevanja građana i ključnih dionika, uključujući donositelje politika, poduzeća i lokalne, regionalne i nacionalne vlasti, o ciljevima Strategije.
4. Nacionalne i transnacionalne kampanje podizanja svijesti o **invazivnim stranim vrstama (ISV)** usmjerene na opću javnost i ključne dionike, uključujući donositelje politika, poduzeća lokalna, regionalna ili nacionalna tijela vlasti
5. Kampanje podizanja svijesti o Zelenoj infrastrukturi usmjerene na ključne skupine dionika kojima se promiče najbolja praksa i/ili unaprjeđuje stvaranje, analiza i širenje tehničkih i prostornih podataka za korištenje **Zelene infrastrukture**.

Upravljanje i izvršavanje

1. Podizanje svijesti i osposobljavanje o **pristupu pravosuđu u području okoliša**, uključujući o načinu osiguranja i mjerenja učinkovitosti i djelotvornosti postupaka preispitivanja koji se odnose na sudstvo, tijela odgovorna za pravosuđe, javnu uporabu i odvjetnike za javni interes.
2. Podizanje svijesti o **Direktivi o ekološkoj odgovornosti (DEO)** među industrijskim subjektima, procjeniteljima štete, stručnjacima za procjenjivanje rizika, decentraliziranim nadležnim tijelima (u državama članicama u kojima se nadležna tijela određuju na lokalnoj ili regionalnoj razini) i NVO-ima za zaštitu okoliša o pravima i obvezama svake skupine dionika.
3. Podizanje svijesti i razvoj materijala za istraživače, MSP-ove i javna tijela kao **Europske korisnike genetskih resursa** radi lakšeg postizanja usklađenosti za zahtjevima Uredbe o pristupu i podjeli koristi te aktivnostima podrške europskim zbirkama genetskih resursa, primjerice za unaprjeđenje organizacije i dokumentiranja uzoraka.

Aktivnosti pružanja podrške učinkovitom postupku kontrole kao i mjerama promicanja usklađenosti – Prilog III., odjeljak C, točka (b)

Izvršavanje, inspekcije i nadzor

1. Projekti usmjereni na povećanje **učinkovitosti i djelotvornosti okolišnih inspekcija i nadzora** putem:
 - primjenjivanja kriterija rizika na strateški način u cilju ocjenjivanja, evaluacije i ublažavanja najozbiljnijih vrsta neusklađenosti s zakonodavstvom EU-a o zaštiti okoliša;
 - promicanja suradnje i koordinacije između različitih inspekcijskih i nadzornih tijela u cilju usmjeravanja i optimizacije uporabe resursa za inspekciju i nadzor;

- stvaranja i korištenja elektroničke evidencije o inspekcijama i nadzoru u cilju poticanja učinkovitosti i djelotvornosti takvog rada kako bi se on mogao lakše mjeriti i ocjenjivati; i/ili
- optimizacije priopćavanja i širenja javnosti rezultata aktivnosti inspekcija i nadzora.

2. Projekti usmjereni na povećanje učinkovitosti i djelotvornosti aktivnosti usmjerenih za borbu protiv ekološkog zločina putem:

- poticanja i širenja iskustava i najbolje prakse između javnih tijela zaduženih za istragu, kazneni progon i suđenje ekoloških kaznenih djela;
- optimizacije širenja podataka i informacija između javnih tijela nadležnih za istrage ekoloških kaznenih djela, u prvom redu kaznenih djela prekograničnog kretanja otpada, divljih životinja i trgovine drvom ili kemikalijama, uključujući osposobljavanje službenika za provedbu, jedinica za financijske istrage, carinskih dužnosnika, policajaca koji rade na ekološkim kaznenim djelima, tužitelja i sudstva.

Razmjena najbolje prakse

1. Projekti kojima se podupire razmjena najbolje prakse i razvoj vještina **upravitelja područja Natura 2000** na temelju preporuka novih biogeografskih seminara Nature 2000.
2. Projekti usmjereni na razvoj i podržavanje uloge **mreža dobrovoljaca** u cilju osiguranja njihovog dugotrajnog doprinosa aktivnom upravljanju mrežom Natura 2000.
3. Projekti za jačanje **integracije znanosti i politike** prenošenjem rezultata i/ili najbolje prakse radi osiguranja čvrste tehničke pozadine kao potpore REACH-u, Uredbi o ispitnim metodama ⁽¹⁾ ili drugom **zakonodavstvu o kemikalijama** ili Direktivi o **zaštiti životinja koje se koriste u znanstvene svrhe** ⁽²⁾
4. Projekti kojima se promiče razmjena najbolje prakse u području **zakonodavstva o kvaliteti zraka** s naglaskom na praćenje i oblikovanje, inventare emisija, praksu upravljanja, dodjelu izvora, razmjenu informacija, koordinaciju i potporu.
5. Razmjena znanja i najbolje prakse o **zelenoj javnoj nabavi (ZJN)** između javnih tijela kojom su obuhvaćena barem dva od sljedećih elemenata: zeleni elementi u natječajnoj dokumentaciji; evaluacija provjere zelenih kriterija; troškovi i koristi od zelene kupnje; rad s postojećim dobavljačima u cilju smanjenje učinka na okoliš i troškova već dodijeljenih ugovora; praćenje aktivnosti ZJN-a; savjetovanje na tržištu; informacije o dostupnosti tržišta; uspostava i funkcioniranje središnjih tijela za nabavu s posebnom nadležnosti za ZJN.

Promicanje izvansudskog rješavanja sporova

Projekti usmjereni na promicanje **izvansudskog rješavanja sporova** kao sredstva za pronalaženje prijateljskih i djelotvornih rješenja za sukobe u području okoliša, na primjer putem aktivnosti i događanja usmjerenih na osposobljavanje praktičara ili razmjenu najbolje prakse i iskustva u uporabi posredovanja u području zaštite okoliša.

4. POVEZIVANJE OPĆIH CILJEVA S BESPOVRATNIM SREDSTVIMA ZA AKTIVNOSTI U OKVIRU POTPROGRAMA ZA KLIMATSKE AKTIVNOSTI

Tematski prioriteti i teme projekta nisu predviđeni kao dio bespovratnih sredstava za aktivnosti koji se provode u okviru potprograma za klimatske aktivnosti. Međutim, u skladu s općim ciljem Uredbe o programu LIFE, odnosno, poboljšanjem razvoja, provedbe i izvršenja politike i zakonodavstva Unije o klimi i pružanjem potrebne dodane vrijednosti EU-a, provedba bespovratnih sredstava za aktivnosti bit će povezana s trima prioritetnim područjima - ublažavanjem promjena klime, prilagodbom klimatskim promjenama i upravljanjem klimom i informiranjem - te s posebnim ciljevima iz članaka 14., 15. i 16. Uredbe o programu LIFE:

⁽¹⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 440/2008 od 30. svibnja 2008. o utvrđivanju ispitnih metoda u skladu s Uredbom (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) (SL L 142, 31.5.2008., str. 1.).

⁽²⁾ Direktiva 2010/63/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2010. o zaštiti životinja koje se koriste u znanstvene svrhe (SL L 276, 20.10.2010., str. 33.).

Programom LIFE pridonijet će se transformaciji Unije u društvo s niskim emisijama ugljika, što je središnji dio paketa o zaštiti klime i energiji Europe 2020. Provedba tehnologije za ublažavanje klimatskih promjena olakšat će se putem proširenog upravljanja i integrativnog predstavljanja. Klimatska politika EU-a bit će usko povezana s lokalnim poticajima i inicijativama i izložbenim primjerima novih i boljih pristupa za provedbu tog prelaska. Razvit će se i provedba obračuna emisija i ublažavanja klimatskih promjena u sektoru korištenja zemljišta ⁽¹⁾. I konačno, LIFE-om će se podržati provedba strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama u cilju razvoja klimatski otpornije Unije ⁽²⁾.

Na temelju tih razmatranja, postojeća i buduća politika EU-a mogle bi se poduprijeti aplikacijama koje se odnose na sljedeća područja:

- Potpora za provedbu strategija za prilagodbu. Ona će obuhvaćati posebne procjene ranjivosti na regionalnoj ili prekograničnoj razini s naglaskom na vrlo ranjiva područja utvrđena u Strategiji EU-a za prilagodbu kao što su ubrana, obalna, planinska i otočna područja, morski ekosustavi, područja sklona suši ili slivovi rijeka, te na provedbu inovativnih pristupa prilagodbi, pripremi posebnih planova za ulaganja.
- Potpora za predvođenje u uvođenju društva bez ugljika. Predvodnici i uzori važni su kako bi vodili postupak prelaska na gospodarstva i društva s niskim emisijama ugljika. Mnoge tehnologije, načini života ili modeli upravljanja prvo se uvide u malim skupinama, malim zajednicama i među inovatorima prije nego što se uvedu u društvu. U okviru potpore razvoju novih pristupa (model gradovi ili regije) za proizvodnju, potrošnju i upravljanje transformacijskim učincima trebali bi se u potpunosti odražavati ciljevi paketa za klimatske promjene i energiju EU-a ili ciljeva Plana 2050. Kako bi uspjele, postojeće tehnologije s niskim emisijama ugljika trebale bi se preispitivati u odnosu na netehnološke prepreke koje onemogućuju ulazak na tržište.
- Predstavljanje strategija s niskim emisijama ugljika ili planova za upravljanje korištenjem zemljišta na regionalnoj ili podregionalnoj razini. To bi uključivalo uvođenje niza mjera za smanjivanje emisija i učinkovito korištenje resursa u razne sektore i korištenje raznih mjera za poticanje promjena u ponašanju. Potpora razvoju praksi upravljanja zemljištem kojima se utječe na emisije i uklanjanje emisija, odnosno, kao dodatnih mjera mjerama koje se podržavaju u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF).

5. TEHNIČKA METODOLOGIJA ZA POSTUPAK ODABIRA PROJEKTA I KRITERIJI ZA DODJELU BESPOVRATNIH SREDSTAVA (ČLANAK 24. STAVAK 2. TOČKA (D) UREDBE O PROGRAMU LIFE)

U nastavku je opisana tehnička metodologija za postupak odabira projekta i glavni posebni kriteriji prihvatljivosti ⁽³⁾ i dodjele za bespovratna sredstva u skladu s člancima 2. i 19. Uredbe o programu LIFE. Budući da su metodologija i kriteriji u osnovi isti za iste vrste projekata za oba potprograma, samo u slučaju razlika izričito se upućuje na jedan od potprograma.

Za sve vrste bespovratnih sredstava ocjenjuju se i uzimaju u obzir u okviru kriterija dodjele „dodana vrijednost EU-a: drugi aspekti” komplementarnost i optimalno korištenje sredstava EU-a, uključujući financiranje za komplementarne aktivnosti iz drugih financijskih instrumenata Unije, kako je navedeno u članku 8. Uredbe o programu LIFE. Kako bi se izbjegla nepoželjna preklapanja, podnositelji zahtjeva moraju obrazložiti zašto su se odlučili prijaviti za financiranje iz programa LIFE umjesto za financiranje iz drugih programa Unije ako oni podržavaju slične projekte ili aktivnosti.

Projekti koji se financiraju u jednom prioritetnom području kojim bi se mogli ugroziti okolišni ili klimatski ciljevi u drugom prioritetnom području neće se financirati osim ako je taj učinak jasno objašnjen i opravdan u prijedlogu i mogućim alternativama i, ako je prikladno, mjere ublažavanja i prilagodbe ispravno se planiraju.

⁽¹⁾ Odluka br. 529/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o pravilima za obračun emisija i uklanjanja stakleničkih plinova koji nastaju iz djelatnosti vezanih uz korištenje zemljišta, prenamjenu zemljišta i šumarstvo te informacijama o mjerama u vezi s tim djelatnostima (SL L 165, 18.6.2013., str. 80.)

⁽²⁾ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama (COM/2013/0216 final).

⁽³⁾ Značenje pojma „odabir” u članku 24. stavku 2. točki (d) Uredbe o programu LIFE uključuje značenje pojma „prihvatljivost” u skladu s člankom 19. Uredbe o programu LIFE i člankom 131. Financijske uredbe.

Daljnje se pojediniosti navode u zahtjevu i smjernicama za ocjenjivanje, koje se objavljuju zajedno s povezanim pozivom na podnošenje ponuda. Ne dovodeći u pitanje Uredbu o programu LIFE i okvirna nacionalna dodijeljena sredstva i u cilju pojednostavljenja administrativnih postupaka, tehnička metodologija za odabir projekta može se prilagođavati i usklađivati u svakom godišnjem pozivu na podnošenje ponuda.

Za projekte u okviru potprograma za okoliš, koji nisu integrirani projekti, okvirna nacionalna dodijeljena sredstva utvrđena su na temelju Priloga I. Uredbi o programu LIFE i dostupnih podataka u prosincu 2013. za razdoblje obuhvaćeno ovim VPR-om. Ona će se koristiti za rangiranje tih projekata.

U slučaju 10 %-tnog povećanja ili smanjenja jednog od kriterija iz Priloga I. za jednu od država članica ili ako se Europskoj uniji pridruži nova država članica, to će se smatrati znatnom promjenom na temelju izračuna. U slučaju znatne promjene, okvirna nacionalna dodijeljena sredstva ponovno se izračunavaju za preostalo razdoblje za sve države članice. Komisija prije svakog poziva provjerava je li došlo do znatne promjene.

Okvirna nacionalna dodijeljena sredstva za razdoblje 2014.–2017. za projekte koji nisu integrirani projekti u okviru potprograma za okoliš

Država članica	% proračuna	Država članica	% proračuna	Država članica	% proračuna	Država članica	% proračuna
BE	2,05	EL	3,27	LT	1,02	PT	2,51
BG	3,04	ES	9,33	LU	1,05	RO	4,29
CZ	2,03	FR	9,80	HU	2,42	SI	1,85
DE	10,82	HR	2,52	MT	0,90	SK	2,15
DK	1,61	IT	8,44	NL	2,94	FI	2,45
EE	1,20	CY	1,32	AT	1,85	SE	3,10
IE	1,43	LV	0,96	PL	6,37	UK	9,27

5.1. Bespovratna sredstva za aktivnosti

Osigurava se da se ne zadržavaju prijedlozi podnositelja zahtjeva koji moraju biti isključeni ili ne ispunjuju opće kriterije prihvatljivosti u skladu s člankom 131. Financijske uredbe.

Nadalje, prijedlozi moraju ispunjavati kriterije za podnošenje (npr. za neke prijedloge zahtjevi se dostavljaju samo digitalnim putem) i kriterija prihvatljivosti (npr. usklađenost sa Smjernicama o prihvatljivosti izraelskih tijela i njihovih aktivnosti na državni područjima pod izraelskom okupacijom od lipnja 1967. za bespovratna sredstva, nagrade i financijske instrumente koje EU financira od 2014. na dalje ⁽¹⁾) koji se primjenjuju na sva bespovratna sredstva za aktivnosti programa LIFE, što će biti izričito navedeno u povezanim smjernicama za zahtjeve. Kriteriji prihvatljivosti koji se primjenjuju na različite vrste projekata navedeni su pod odgovarajućim naslovom. Kriteriji koji se na isti način primjenjuju na različite projekte bit će navedeni samo pod odjeljkom 5.1.1. (Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a), (b), (c) i (h) Uredbe o programu LIFE).

U skladu s člankom 6. stavkom 2. Uredbe o programu LIFE, pravne osobe sa sjedištem izvan Unije može sudjelovati u projektima navedenima u članku 18. Uredbe o programu LIFE pod uvjetom da korisnik koji koordinira projekt ima sjedište u Uniji te da aktivnost koja se treba provoditi izvan Unije zadovoljava uvjete iz članka 6. stavka 1. Uredbe o programu LIFE.

U skladu s člankom 7. Uredbe o programu LIFE, tijekom provedbe programa LIFE suradnja s relevantnim međunarodnim organizacijama i s njihovim institucijama i tijelima moguća je kada je potrebna za postizanje općih ciljeva iz članka 3. Uredbe o programu LIFE.

Osim toga, prijedlozi će biti odabrani ako, na temelju posebne prateće dokumentacije u vezi s poslovnim rezultatima podnositelja zahtjeva tijekom prethodnih godina, oni mogu dokazati

— operativnu sposobnosti – podnositelj zahtjeva mora posjedovati stručnu sposobnost i kvalifikacije potrebne za dovršenje projekta i

⁽¹⁾ Obavijest Komisije br. 2013/C-205/05 (SL C 205, 19.7.2013., str. 9.).

- financijsku sposobnosti – podnositelj zahtjeva mora imati stabilne i dovoljne izvore financiranja za održavanje svoje aktivnosti za vrijeme trajanja projekta i za sudjelovanje u financiranju projekta.

Članak 131. Financijske uredbe primjenjuje se na odabir javnih tijela i međunarodnih organizacija u odnosu na njihovu financijsku sposobnost.

5.1.1. *Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a), (b), (c) i (h) Uredbe o programu LIFE*

Odabir pilot projekata, demonstracijskih projekata, najbolje prakse i projekta informiranja, podizanja svijesti i širenja informacija u smislu članka 18. točaka (a), (b), (c) i (h) Uredbe o programu LIFE temelji se na istoj tehničkoj metodologiji za odabir projekata i na njih se primjenjuju slični kriteriji prihvatljivosti i dodjele, kako je navedeno u nastavu.

5.1.1.1. Tehnička metodologija za postupak odabira projekata

Postupak odabira projekata organizira se kako slijedi:

— Ocjena prijedlogâ

Komisija i/ili IA ocjenjuju usklađenost svakog prijedloga sa kriterijima prihvatljivosti i odabira i ocjenjuju ih u odnosu na kriterije dodjele.

— Pripremanje „preliminarnog dugačkog popisa” prijedloga

Komisija i/ili IA rangiraju prihvatljive prijedloge na temelju vrijednosti i u skladu s pravilom da se barem 55 % proračunskih sredstava dodijeljenih projektima koji se podržavaju bespovratnim sredstvima za aktivnosti u okviru potprograma za okoliš dodjeljuje za očuvanje prirode i bioraznolikost (članak 9. stavak 3. Uredbe o programu LIFE). Komisija i/ili IA nastojat će osigurati da je barem 15 % proračunskih sredstava dodijeljenih projektima dodijeljeno transnacionalnim projektima (članak 19. stavak 7. Uredbe o programu LIFE). Osim toga, Komisija i/ili IA osigurava geografsku ravnotežu za projekte u okviru potprograma za okoliš (članak 19. stavak 5. Uredbe o programu LIFE). Preliminarni dugački popis uključivat će sve prijedloge silaznim redoslijedom kako bi ukupan iznos predloženih proračuna projekata iznosio oko 130 % dostupnih proračunskih sredstava.

— Priprema konačnog popisa projekata koji će se financirati i pričuvnog popisa

Nakon faze preispitivanja predlažu se uspješni projekti za financiranje u okviru dostupnih proračunskih sredstava. Pričuveni popis sastavlja se od najbolje rangiranih projekata koji se ne mogu financirati zbog dostupnih proračunskih sredstava. Pričuveni popis obuhvaća dodatnih 20 % dostupnih proračunskih sredstava za program LIFE.

— Potpisivanje ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava

5.1.1.2. Kriteriji prihvatljivosti i dodjele

Primjenjuju se sljedeći kriteriji prihvatljivosti i odabira:

(a) Kriteriji prihvatljivosti

Prijedlog projekta u smislu članka 18. točaka (a), (b), (c), ili (h) Uredbe o programu LIFE ne zadržava se za ocjenjivanje vrijednosti ako se njime ne može pokazati da projekt:

- doprinosi ostvarenju jednog ili nekoliko općih ciljeva iz članka 3. Uredbe o programu LIFE i prihvatljivih posebnih ciljeva iz članaka 10., 11., 12. i 14., 15. i 16. Uredbe o programu LIFE.
- nalazi se u okviru opsega prioritetnog područja potprograma programa LIFE kako je navedeno u člancima 9. i 13. Uredbe o programu LIFE u okviru koje je dostavljen prijedlog projekta, i
- odgovara jednoj od sljedećih vrsta projekata u skladu s definicijom iz članka 2 točaka (a), (b), (c) i (h) Uredbe o programu LIFE:

„Pilot projekti” znači projekti u kojima se primjenjuju tehnike ili metode koje se nisu primjenjivale ni testirale prije toga niti negdje drugdje, koje pružaju potencijalne prednosti za okoliš ili klimu u usporedbi s trenutnom najboljom praksom i koje se naknadno i u većem razmjeru mogu primijeniti u sličnim situacijama;

„Demonstracijski projekti” znači projekti kojima se u praksi izvode, testiraju, ocjenjuju i šire mjere, metodologije ili pristupi koji su novi ili nepoznati u kontekstu specifičnom za projekt, npr. geografskom, okolišnom ili socioekonomskom kontekstu te koji bi se mogli primjenjivati drugdje u sličnim okolnostima.

„Projekti najbolje prakse” znači projekti u kojima se primjenjuju odgovarajuće, isplative i tehnički najmodernije tehnike, metode i pristupi uzimajući u obzir poseban kontekst projekta

Napomena: U slučaju pilot, demonstracijskih projekata i projekata najbolje prakse u području očuvanja okoliša i bioraznolikosti, barem 25 % proračuna mora biti namijenjeno za konkretne aktivnosti očuvanja okoliša (ograničene iznimke bit će moguće radi posebnih potreba politike i bit će izričito navedene u vodiču za primjenu).

„Projekti informiranja, podizanja svijesti i širenja informacija” znači projekti kojima je cilj podržati komunikaciju, širenje informacija i podizanje svijesti na područjima potprograma za okoliš i klimatske aktivnosti

Napomena: Projekti usmjereni na **istraživanje** ⁽¹⁾ ili namijenjeni za izgradnju velikih **infrastrukture** nisu obuhvaćeni programom LIFE i stoga **nisu prihvatljivi**.

(b) Kriteriji za dodjelu

Vrijednost svih prihvatljivih prijedloga koji ispunjuju kriterije prihvatljivosti ocjenjivat će se i bodovati u skladu sa sljedećim kriterijima za dodjelu i sustavom bodovanja:

— Tehnička usklađenost i kvaliteta

Naglasak ovog kriterija jest na jasnoći, izvedivosti i održivosti aktivnosti predloženih u prijedlogu. Održivost projektnih rezultata u srednjem i dužem roku podrazumijeva sposobnost njihovog održavanja nakon provedbe projekta. Pod uspješnom održivosti pretpostavlja se strategija u kojoj su uključene zadaće kojima će se osigurati nastavak nužnih aktivnosti projekta i povezanog financiranja nakon završetka provedbe projekta.

— Financijska usklađenost i kvaliteta

Ocjenjuju se predložena proračunska sredstva i njihova usklađenost s predloženim aktivnostima i primjenjivim pravilima te troškovna učinkovitost predloženog pristupa.

— Dodana vrijednost EU-a: opseg i kvaliteta doprinosa ostvarenju posebnih ciljeva prioritetnih područja dvaju potprograma programa LIFE

Ocjenjuje se stupanj do kojeg prijedlog pridonosi ostvarenju jednog ili više posebnih ciljeva prioritetnog područja dvaju potprograma programa LIFE kako je navedeno u člancima 10., 11. i 12. Uredbe o programu LIFE (za potprogram za okoliš programa LIFE) i člancima 14., 15. i 16. (za potprogram za klimatske aktivnosti programa LIFE) i kvaliteta njihovog doprinosa.

— Dodana vrijednost EU-a:

ostvarivanje višestrukih ciljeva, sinergije i integracija: Veću ocjenu dobit će projekti koji, unatoč tome što su usmjereni na određeno područje, uključuju dobro osmišljen mehanizam za ostvarivanje višestrukih ciljeva i kojima se unaprijeđuje integracija posebnih okolišnih ciljeva u druga područja politika i stvaraju sinergije s ciljevima drugih politika Unije bez ugrožavanja ciljeva koji se ostvaruju provedbom Uredbe o programu LIFE.

— Dodana vrijednost EU-a: mogućnost primjene u drugim područjima i prenosivost:

Mogućnost primjene u drugim područjima i prenosivost projekta označavaju mogućnost za repliciranje projekta i prenošenje tijekom i nakon provedbe. Uspješna mogućnost primjene u drugim područjima i prenosivost zahtijevaju strategiju koja uključuje zadaće umnožavanja učinaka rješenja projekta i mobilizaciju šireg prihvaćanja, koja će postići kritičnu masu za vrijeme projekta i/ili kratkoročno ili srednjoročno po završetku provedbe projekta LIFE. To premašuje samo prenošenje znanja i umrežavanje i uključuje primjenu tehnika, metoda ili strategija razvijenih ili primijenjenih u projektu u praksi na drugim mjestima.

— Dodana vrijednost EU-a: drugi aspekti

Transnacionalna: Prednost se daje transnacionalnim prijedlozima ako je transnacionalna suradnja od ključne važnosti za jamčenje ostvarivanja ciljeva projekta. Na temelju tog kriterija, prijedlog može dobiti dodatne bodove ako postoje dovoljni dokazi o dodanoj vrijednosti transnacionalnog pristupa.

Zelena nabava: Više bodova dobit će prijedlozi kojima se predviđa jasan mehanizam isporuke za osiguranje široke primjene pojmova zelene nabave.

⁽¹⁾ Prijedlozi koji se odnose na istraživanje mogu biti upućeni relevantnim programima Obzora 2020. <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>

Uzimanje u obzir rezultata programa za istraživanje i razvoj EU-a Više bodova dobit će projekti kojima se predviđa uzimanje u obzir rezultata projekata istraživanja i inovacija u području okoliša i klime koji se financiraju u okviru programa Obzor 2020. ili prethodnih okvirnih programa, ako postoje dovoljni dokazi za dodanu vrijednost takvog prihvatanja projekta.

— Posebni kriterij i sustav bodovanja projekata u području okoliša

Posebnim kriterijima i sustavom bodovanja u okviru potprograma za okoliš odražava se činjenica da su definirani samo tematski prioriteti u okviru potprograma za okoliš (Prilog III. Uredbe o programu LIFE) i povezane projektne teme (gore navedeni Naslov 2.)

— Dodana vrijednost EU-a: doprinos temama projekta

Više će bodova u okviru ovog kriterija dobiti prijedlozi u okviru projekta LIFE koji se očito nalaze pod temama projekta kojima se provode tematski prioriteti navedeni u Prilogu III. za potprogram za okoliš.

Kriteriji za dodjelu	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
1. Tehnička usklađenost i kvaliteta	10	20
2. Financijska usklađenost i kvaliteta	10	20
3. Dodana vrijednost EU-a: opseg i kvaliteta doprinosa ostvarenju posebnih ciljeva prioritetnih područja dvaju potprograma za okoliš programa LIFE	10	20
4. Doprinos temama projekta	—	10
5. Dodana vrijednost EU-a: ostvarivanje višestrukih ciljeva, sinergije i integracija	7	15
6. Dodana vrijednost EU-a: mogućnost primjene u drugim područjima i prenosivost	5	10
7. Dodana vrijednost EU-a: transnacionalna, zelena nabava, uzimanje u obzir	—	5
Ukupni (prolazni) bodovi	55	100

(*) Prijedlog projekta mora dobiti barem prolaznu ocjenu za svaki kriterij za dodjelu i utvrđeno je zbroj bodova za kriterije za koje su utvrđeni minimalni bodovi mora iznositi 55 bodova ili više.

— Posebni kriterij i sustav bodovanja projekata u području klimatskih aktivnosti

— Dodana vrijednost EU-a: Doprinos većoj otpornosti na klimatske promjene i/ili smanjenju emisija stakleničkih plinova

Projektima u okviru potprograma za klimatske aktivnosti mora se pokazati transformacijski učinak na povećanu otpornost na klimatske promjene i/ili smanjenje emisija stakleničkih plinova. Time bi se trebalo pridonijeti prelasku na gospodarstvo s učinkovitim korištenjem resursa, niskim emisijama ugljika i otporno na klimu. To se ocjenjuje na razini samog projekta i na razini moguće šire primjene/prenosivosti rezultata projekta ostvarenih za vrijeme provedbe projekta ili u fazi nakon projekta.

Kriteriji za dodjelu	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
1. Tehnička usklađenost i kvaliteta	10	20
2. Financijska usklađenost i kvaliteta	10	20
3. Dodana vrijednost EU-a: Opseg i kvaliteta doprinosa većoj otpornosti na klimatske promjene i/ili smanjenju emisija stakleničkih plinova	7	15

Kriteriji za dodjelu	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
4. Dodana vrijednost EU-a: Opseg i kvaliteta doprinosa ostvarenju posebnih ciljeva prioritetnih područja dvaju potprograma za klimatske aktivnosti programa LIFE:	7	15
5. Dodana vrijednost EU-a: ostvarivanje višestrukih ciljeva, sinergije i integracija	7	15
6. Dodana vrijednost EU-a: mogućnost primjene u drugim područjima i prenosivost	5	10
7. Dodana vrijednost EU-a: transnacionalna, zelena nabava, uzimanje u obzir	—	5
Ukupni (prolazni) bodovi	55	100

(*) Prijedlog projekta mora dobiti barem prolaznu ocjenu za svaki kriterij za dodjelu i utvrđeno je zbroj bodova za kriterije za koje su utvrđeni minimalni bodovi mora iznositi 55 bodova ili više.

5.1.2. Integrirani projekti u skladu s člankom 18. točkom (d) Uredbe o programu LIFE

Postupak podnošenja i odabira integriranih projekata (dalje u tekstu IP) izrađen je na temelju postupka od dvije faze kako je predviđeno u Uredbi o programu LIFE. Njime bi se trebalo olakšati rad potencijalnim podnositeljima zahtjeva i osigurati da od Komisije za vrijeme postupka dobiju najbolje moguće smjernice. Radni proces strukturiran je na način kojim se prati postupni razvoj i prilagodba svakog projekta. U okviru granica predviđenih pravilima o tematskim dodjelama i geografskoj raspodjeli Uredbe o programu LIFE, načelo jednakog postupanja za sve prijedloge strogo se primjenjuje u svim fazama postupka ocjenjivanja.

5.1.2.1. Tehnička metodologija za postupak podnošenja i odabira

Faza 1.

— Poziv na podnošenje prijedloga

— Podnošenje opisa projekta

Podnositelj podnosi kratak opis projekta u kojem je istaknut sadržaj projekta i plan ili strategija koji su potrebni za provedbu te financijski plan za ukupnu provedbu plana ili strategije.

— Ocjenjivanje opisa projekta i faza pitanja i odgovora

Na temelju opisa projekta Komisija utvrđuje i izrađuje prijedloge koji su skladu s kriterijima prihvatljivosti. Podnositelji prijedloga koji ispunjuju te kriterije pozivaju se na sudjelovanje u pisanoj fazi pitanja i odgovora za vrijeme koje mogu dostavljati pitanja u vezi s pripremom konačnog prijedloga. Na kraju ove faze, Komisija će pitanja i odgovore u anonimnom obliku objaviti kako bi mogla ravnopravno pomoći svim podnositeljima zahtjeva prilikom pripreme njihovog prijedloga. Ako je potrebno, Komisija će pitanja i odgovore nadopuniti smjernicama o tipičnim poteškoćama s kojima se podnositelji zahtjeva mogu susresti i koje su postale očite u opisu projekta.

Faza 2.

— Podnošenje potpunog prijedloga:

Podnositelji prihvatljivih opisa projekata pozivaju se da dostave potpuni prijedlog.

— Ocjena potpunog prijedloga

Komisija, nakon dubinskog ocjenjivanja, priprema „preliminarni dugačak popis” rangiranih prijedloga u odnosu na koje se može predvidjeti financiranje. Rangiranje se temelji na vrijednosti i, u okviru potprograma za okoliš, na usklađenosti s pravilom da se 55 % sredstava dodijeljenih bespovratnim sredstvima za aktivnosti mora dodijeliti za očuvanje prirode i bioraznolikost i na geografskoj raspodjeli kriterija u skladu s člankom 19. stavkom 4. Uredbe o programu LIFE. Komisija osim toga provjerava financijsku i operativnu sposobnost podnositelja zahtjeva za provedbu projekta.

— Priprema konačnog popisa projekata koji će se financirati i pričuvnog popisa

Nakon faze preispitivanja predlažu se uspješni projekti za financiranje u okviru dostupnih proračunskih sredstava. Pridržni popis sastavlja se od najbolje rangiranih projekata koji se ne mogu financirati zbog dostupnih proračunskih sredstava. Pridržni popis obuhvaća dodatnih 20 % dostupnih proračunskih sredstava za program LIFE.

— Potpisivanje ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava

Iako će se pristup od dvije faze primjenjivati za vrijeme trajanja višegodišnjeg programa rada, Komisija može prethodno opisani postupak ocijeniti s obzirom na stečeno iskustvo.

Prilikom rangiranja IP-ova, Komisija osigurava geografsku ravnotežu okvirnom dodjelom jednog do dva IP-ova svakoj državi članici za vrijeme trajanja ovog VPR-a kako bi se osiguralo poštivanje članka 19. stavka 4. Uredbe o programu LIFE za vrijeme čitavog razdoblja financiranja od 2014.–2020.

5.1.2.2. Kriteriji prihvatljivosti i dodjele

Sljedeći kriteriji prihvatljivosti primjenjuju se na opis projekta i na potpuni prijedlog.

(a) Kriteriji prihvatljivosti

Prijedlog se odbacuje ako ne ispunjuje jedan ili više od navedenih kriterija:

1. *Veliko zemljopisno područje*: Provedbom ciljanog plana ili strategije Unije bit će obuhvaćeno veliko zemljopisno područje, posebno, regionalno, višeregionalno, nacionalno ili transnacionalno. Pristup za više gradova može biti prihvatljiv za IP-a koji se bavi upravljanjem kvalitetom zraka ili za IP u okviru potprograma klimatskih promjena.

2. *Mobilizacija drugih sredstava*: Sukladno samom IP-u ili posebnom sufinanciranju potrebnom u skladu s Uredbom o programu LIFE (članak 20. stavak 1. točke (a) i (c)), barem jedan izvor privatnog, nacionalnog financiranja i financiranja Unije mobilizirat će se za provedbu ciljanog plana ili strategije Unije.

3. *Uključenost ključnih dionika*: Ključni dionici bit će uključeni u provedbu ciljanog plana ili strategije Unije.

(i) Posebni kriterij prihvatljivosti za projekte u okviru potprograma za okoliš

IP nije prihvatljiv ako nema za cilj provoditi jedan od sljedećih planova za okoliš ili strategija u skladu s posebnim zakonodavstvom Unije o zaštiti okoliša, koji su razvijeni u skladu s drugim aktima Unije ili ih razvijaju nadležna tijela država članica:

(a) Okvire za prioritetno djelovanje u skladu s člankom 8. Direktive o staništima;

(b) Planove za gospodarenje otpadom u skladu s člankom 28. Okvirne direktive o otpadu;

(c) Planove za upravljanje riječnim slivovima u skladu s Prilogom VII. Okvirne direktive o vodama; ili

(d) Planove kvalitete zraka u skladu s Direktivom o kvaliteti zraka.

ii. Posebni kriterij prihvatljivosti za projekte u okviru potprograma za klimatske aktivnosti

Cilj IP-ova mora biti provedba jednog od sljedećih klimatskih planova ili strategija u skladu s posebnim zakonodavstvom Unije o klimi, koji su razvijeni u skladu s drugim aktima Unije ili su ih razvile države članice u jednom od sljedećih područja:

(a) Nacionalna, regionalna ili lokalna posebna strategija o prilagođavanju ili akcijski plan

(b) Gradski akcijski plan ili plan utemeljen na zajednici kojim se po prvi puta uvodi društvo s niskim emisijama ugljika i/ili otpornom klimom.

(c) Nacionalna, regionalna ili industrijska strategija za ublažavanje emisija stakleničkih plinova ili plan za razvoj društva s niskim emisijama ugljika

(b) Kriteriji za dodjelu

Sljedeći kriteriji primjenjuju se samo na potpuni prijedlog. Svi prijedlozi koji zadovoljavaju kriterije prihvatljivosti (i odabir) prihvaćaju se na dubinsku ocjenu njihove kvalitete u fazi dodjele. Prijedlog prihvaćen u ovu fazu dobivat će bodove na temelju sljedećih kriterija odabira:

Kriteriji za dodjelu	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
1. Tehnička usklađenost i kvaliteta	10	20
2. Financijska usklađenost i kvaliteta	10	20
3. Dodana vrijednost EU-a: opseg i kvaliteta doprinosa ostvarenju ciljeva	15	20
4. Dodana vrijednost EU-a: opseg i kvaliteta mobilizacije ostalih sredstava, posebno sredstava Unije	—	10
5. Dodana vrijednost EU-a: ostvarivanje višestrukih ciljeva, sinergije i integracija	7	15
6. Dodana vrijednost EU-a: mogućnost primjene u drugim područjima i prenosivost	5	10
7. Dodana vrijednost EU-a: transnacionalna, zelena nabava, uzimanje u obzir	—	5
Ukupni (prolazni) bodovi	55	100

(*) Prijedlog projekta mora dobiti barem prolaznu ocjenu za svaki kriterij za dodjelu te zbroj bodova za kriterije za koje su utvrđeni minimalni bodovi mora iznositi 55 bodova ili više.

Sljedeći kriteriji dodjele posebni su ili sadrže elemente koji su posebni za integrirane projekte:

— Dodana vrijednost EU-a: opseg i kvaliteta doprinosa ostvarenju ciljeva

Ocjenjuje se stupanj do kojeg svaki projekt pridonosi ostvarenju jednog ili nekoliko općih i posebnih ciljeva programa LIFE u skladu s člancima 3., 10., 11., i 12. (LIFE okoliš) i člancima 3., 14., 15. i 16 (LIFE klimatske aktivnosti) nove Uredbe o programu LIFE.

Provjeravaju se sljedeći posebni aspekti ovisno o prioritetnim područjima kojima pripada projekt:

— Posebni kriterij prihvatljivosti za projekte u okviru potprograma za okoliš

— IP za provedbu Okvira za prioritetno djelovanje (OPD) za NATURU 2000.

Dodana vrijednost EU-a morat će se opravdati u odnosu na doprinos projekta ostvarenju cilja 1. Strategije EU-a za bioraznolikost i općih ciljeva iz Direktiva o staništima i pticama, a posebno u odnosu na doprinos za unaprjeđenje statusa očuvanja vrsta i vrsta staništa od interesa za Zajednicu (Direktiva o staništima) i/ili statusa ptica (Direktiva o pticama).

— IP za provedbu planova za upravljanje riječnim slivovima

Dodana vrijednost EU-a morat će se obrazložiti u odnosu na njihove doprinos ostvarenju ciljeva VPR-a. Predložene aktivnosti trebale bi biti usmjerene na značajne pritiske koji utječu na sposobnost okoliša za zadržavanje vode i uključivati mjere niskog učinka (npr. zelena infrastruktura) za uklanjanje onečišćenja. Takvi bi se pritisci trebali utvrditi u ocjenama koje DČ provodi za pripremu provedbenih planova za mjerodavno zakonodavstvo EU-a i politike (npr. VPR, ODPS, Direktiva o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, Direktiva o pitkoj vodi, Direktiva o vodi za kupanje, Direktiva o poplavama i/ili Planovi za slučaj suše).

Projekti bi trebali biti usmjereni na opsežno (npr. podslivovi ili slivovi) planiranje i uspostavu mjera za povećanje zadržavanja vode u urbanim i ruralnim područjima, povećanje infiltracije, povećanje kapaciteta za skladištenje i uklanjanje onečišćivača putem prirodnih procesa ili procesa sličnih prirodnim procesima. Njima bi se trebale nastojati postići sinergije za provedbu aktivnosti kojima će se ukloniti postojeći morfološki pritisci i unaprijediti bioraznolikost i vrijednost sadržaja.

— IP za provedbu planova za gospodarenje otpadom:

Svrha je IP-a pružiti potporu provedbi planova gospodarenja otpadom (PGO) u skladu s člankom 28. Okvirne direktive o otpadu 2008/98/EZ ⁽¹⁾ (ODO) i/ili programa za sprječavanje nastanka otpada (PSND) u skladu s člankom 29. ODO-a.

Njihova će se dodana vrijednost za EU ocjenjivati u odnosu na njihov doprinos provedbi hijerarhije otpada (članak 4. ODO-a), ostvarivanju ciljeva recikliranja predviđenih u članku 11. ODO-a i dodatnih ciljeva uključenih u zakonodavstvo EU-a o otpadu te provedbu nužnih mjera za potporu ostvarenju tih ciljeva.

— IP za provedbu planova i programa za kvalitetu zraka:

Cilj je IP-a podržati provedbu i praćenje lokalnih i regionalnih planova za kvalitetu zraka kako je utvrđeno u Direktivi 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾ čiji je konačan cilj pridonijeti nacionalnim programima za smanjivanje onečišćenja zraka. Ako se temelje na lokalnim planovima za kvalitetu zraka, projekti bi trebali uključivati koordinaciju i suradnju između barem pet gradova s takvim planovima; ako se temelje na regionalnom planu za kvalitetu zraka, projekti bi trebali uključivati koordinaciju i suradnju između svim lokalnih i regionalnih uprava. Prednost se daje velikim projektima.

— Posebni kriteriji za programe klimatskih aktivnosti

— IP za provedbu strategija, planova i programa za ublažavanje klimatskih promjena:

IP podržava provedbu strategija i planova za ublažavanje emisija stakleničkih plinova ili planova za prijelaz na gospodarstvo s niskim emisijama ugljika i odnosi se na određene općine ili regije (npr. kako je najavljeno u Paktu gradonačelnika), industrijske ili poljoprivredne sektore (analizom korištenja zemljišta u regionalnim okvirima, društvenom i gospodarskom kontekstu), ili druge gospodarske sektore uvođenjem pristupa koji se temelje na tehnologiji i uslugama na održiv i inovativan način. IP bi trebao biti nadopunjen nužnim infrastrukturnim ulaganjima ili razvojem i primjenom inovativnih tehnologija i usluga u gradovima, regijama i/ili zajednicama koje se podržavaju kroz druge mjerodavne programe Unije za financiranje, koji su navedeni i u strategiji/planu/programu. Njihova dodana vrijednost EU-a ocjenjuje se u odnosu na doprinos IP-a smanjenju emisija stakleničkih plinova, razinu uvođenja u različite politike, izravnu uključenost velikog broja dionika i stupanj do kojeg IP čini operativni dio strategije/plana/programa.

— IP za provedbu strategija, planova i programa za prilagodbu klimatskim promjenama:

Cilj je IP-a provoditi strategije i planove za prilagodbu klimatskim promjenama ili se baviti određenim ranjivostima na klimatske promjene (npr. obalna područja, područja sklona suši i druga prioritetna područja definirana u Aktivnosti 2. Strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama). Mjerama koje se financiraju iz nacionalnih izvora ili mjere koje se financiraju iz drugih mjerodavnih programa financiranja Unije trebale bi se nadopunjavati mjere koje će se financirati u okviru programa LIFE u cilju provedbe okvirne strategije ili plana za prilagodbu. Potpora se može, primjerice, pružiti upravljanju poplavama u prekograničnim riječnim/obalnim područjima ili mjerama urbane prilagodbe koje obuhvaćaju nekoliko gradova. Sinergije s drugim politikama zaštite okoliša i klime trebale bi biti središnja tema projekata za prilagodbu, odnosno, ako je primjenjivo, trebalo bi promicati prilagodbu klimatskim promjenama i bioraznolikosti. Dodana vrijednost EU-a procjenjivat će se i u odnosu na doprinos IP-a ispunjavanju ciljeva Strategije EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama ⁽³⁾, razini uvođenja u različite sektora i uključenosti velikog broja dionika.

- Dodana vrijednost EU-a: Opseg i kvaliteta mobilizacije ostalih sredstava, posebno sredstava Unije: Na temelju kvalitete koordinacije s drugim instrumentima financiranja i predviđenom razinom mobilizacije drugih sredstava koja su komplementarna LIFE-u (uz minimuma nužnog za prihvatljivost) te vjerojatnosti njihove stvarne mobilizacije i funkcionalne veze s planom koji će se provoditi odredit će se hoće li IP dobiti dodatne bodove u okviru ovog kriterija. Više bodova dobiti će IP-ovi kojima će vjerojatno mobilizirati sredstva Unije s funkcionalnom vezom s planom koji će se provoditi i kojima je predviđen zadovoljavajući mehanizam koordinacije

⁽¹⁾ Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i ukidanju određenih Direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.).

⁽²⁾ Direktiva 2008/50/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja. 2008. o kvaliteti zraka i čistom zraku za Europu (SL L 152, 11.6.2008., str. 1.).

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/clima/events/articles/0069_en.htm

- Dodana vrijednost EU-a: Kvaliteta mehanizma za ostvarivanje višestrukih ciljeva, sinergije i integracija: Prijedlozima IP-a morat će se predstaviti posebno visokokvalitetni mehanizmi za ostvarivanje višestrukih ciljeva (npr. oni koji imaju za cilj ostvarenje koristi za okoliš i klimu i izgradnju sposobnosti) koji omogućuju ostvarenje ciljeva u drugim područjima politika ⁽¹⁾, stvaranje sinergija s tim politikama i integraciju ciljeva okolišnih i klimatskih aktivnosti.

5.1.3. Projekti tehničke podrške u skladu s člankom 18. točkom (e) Uredbe o programu LIFE

Projektima tehničke podrške pruža se, putem bespovratnih sredstava za aktivnosti, financijska potpora kao pomoć podnositeljima zahtjeva u pripremi integriranih projekata. Najviše 1 % godišnjeg proračuna dodijeljenog IP-u mora biti dostupno za projekte tehničke podrške. Maksimalan doprinos EU-a po projektu tehničke podrške iznosi 100 000 EUR.

5.1.3.1. Tehnička metodologija za postupak odabira projekata

Odabir projekata tehničke podrške temelji se na istoj tehničkoj metodologiji za odabir projekata u okviru oba potprograma. Primjenjuje se brzi pristup.

Postupak odabira projekata organizira se kako slijedi:

- Ocjena prijedlogâ

Komisija će provjeriti usklađenost svakog prijedloga s kriterijima prihvatljivosti i odabira i ocijeniti ih u odnosu na kriterije dodjele.

- Priprema konačnog popisa projekata koji će se financirati i pričuvnog popisa

Nakon faze preispitivanja predlažu se uspješni projekti za financiranje u okviru dostupnih proračunskih sredstava. Pričuveni popis sastavlja se od najbolje rangiranih projekata koji se ne mogu financirati zbog dostupnih proračunskih sredstava. Pričuveni popis obuhvaća dodatnih 20 % dostupnih proračunskih sredstava za program LIFE.

- Potpisivanje ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava

5.1.3.2. Kriteriji prihvatljivosti i dodjele

Primjenjuju se posebni sljedeći kriteriji prihvatljivosti i odabira:

(a) Kriteriji prihvatljivosti

Prijedlog projekta za tehničku podršku zadržava se za ocjenjivanje na temelju kriterija za dodjelu u sljedećim slučajevima:

- cilj je prijedloga projekta priprema za budući prijedlog IP-a;
- podnositelj zahtjeva nije država članica koja prima financijska sredstva za projekt izgradnje sposobnosti koji obuhvaća barem dio razdoblja koje će biti obuhvaćeno projektom tehničke pomoći.

(b) Kriteriji dodjele

Vrijednost svih prihvatljivih prijedloga ocjenjivat će se i bodovati u skladu sa sljedećim kriterijima za dodjelu i sustavom bodovanja:

Kriteriji za dodjelu	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
1. Tehnička usklađenost i kvaliteta	30	60
2. Financijska usklađenost i kvaliteta	20	40
Ukupni (prolazni) bodovi	55	100

(*) Prijedlog projekta mora dobiti barem prolaznu ocjenu za svaki kriterij za dodjelu i utvrđeno je zbroj bodova za kriterije za koje su utvrđeni minimalni bodovi mora iznositi 55 bodova ili više.

⁽¹⁾ Posebno morskog okoliša u skladu s ciljevima Okvirne direktive o pomorskoj strategiji.

— Tehnička usklađenost i kvaliteta

Jasnoća, dosljednost i izvedivost projekta ocjenjuju se u odnosu na ciljeve projekta i očekivane rezultate. Uzimaju se u obzir priroda i opseg budućeg IP-a.

— Financijska usklađenost i kvaliteta

Ocjenjuju se predložena proračunska sredstva i njihova usklađenost s predloženim aktivnostima i primjenjivim pravilima te troškovna učinkovitost predloženog pristupa. Ocjenjuje se vrijednost projekta za novac.

5.1.4. *Projekti jačanja sposobnosti u skladu s člankom 18. točkom (f) Uredbe o programu LIFE*

Projektima jačanja sposobnosti pruža se financijska potpora aktivnostima potrebnima za izgradnju sposobnosti država članica, uključujući nacionalne i regionalne kontaktne točke programa LIFE, s ciljem omogućavanja učinkovitijeg sudjelovanja država članica u programu LIFE.

Intervencije mogu uključivati, ali nisu ograničene na:

- zapošljavanje novog osoblja i osposobljavanje za nacionalne ili regionalne kontaktne točke LIFE,
- olakšavanje razmjene iskustava i najboljih praksi te promicanje širenja i korištenja rezultata projekta prema programu LIFE,
- pristupe „osposobljavanje voditelja osposobljavanja”,
- programe razmjene i privremenog premještanja između javnih tijela vlasti u državama članicama, posebno aktivnosti razmjene „najboljih u skupini”.

Intervencije koje su pokrivenne planom izgradnje kapaciteta mogu uključivati javnu nabavu stručnjaka kako bi se *ad-hoc* riješili tehnički nedostaci te nedostaci mogućnosti postupka, ali ne mogu uključivati javnu nabavu stručnjaka čija je glavna funkcija sastavljanje prijedloga za podnošenje prema godišnjim pozivima na podnošenje prijedloga.

5.1.4.1. *Tehnička metodologija za postupak odabira projekata*

Prijave za projekte jačanja sposobnosti obrađuju se u okviru ubrzanog postupka. S obzirom na činjenicu da se u skladu s člankom 19. stavkom 8. projekti jačanja sposobnosti mogu dodjeljivati samo unaprijed utvrđenom broju država članica i može se subvencionirati samo jedan projekt po državi članici, nema natjecanja među zaprimljenim prijavama. Prema tome, prijave se mogu podnositi od datuma objave poziva za podnošenje prijedloga za bespovratna sredstva za aktivnosti u okviru programa LIFE za 2014., koji uključuje paket za prijavu projekata izgradnje sposobnosti. Prijave moraju biti podnesene prije isteka trećeg tromjesečja 2015. da bi se mogle uzeti u obzir za razdoblje financiranja 2014.–2017.

Prijave se ocjenjuju kako bi se osigurala usklađenost s kriterijima prihvatljivosti i pragovima dodjele navedenima u nastavku.

Bespovratna sredstva dodjeljuju se nakon uspješnog okončanja postupka ocjenjivanja.

5.1.4.2. *Kriteriji prihvatljivosti i dodjele*

Primjenjuju se sljedeći kriteriji prihvatljivosti i odabira:

(a) *Kriteriji prihvatljivosti*

Prijava mora ispunjavati sljedeće kriterije prihvatljivosti:

- Podnositelj prijave je **država članica** na koju se primjenjuje sljedeće:
 - BDP države članice po stanovniku u 2012. bio je ispod 105 % prosjeka Unije, i
 - prosječna je razina potrošnje okvirnih nacionalnih dodijeljenih sredstava države članice za godine 2010., 2011. i 2012. kako je utvrđeno u članku 6. Uredbe (EZ) br. 614/2007, ispod 70 %, ili
 - BDP države članice po stanovniku u 2012. bio je ispod 90 % prosjeka Unije, ili
 - država članica pristupila je Uniji nakon 1. siječnja 2013.,

— U prijavi je sadržan **plan jačanja sposobnosti** u okviru kojeg se država članica **obvezala**:

- održavati sredstva dodijeljena za program LIFE, uključujući broj zaposlenika, na razinama koje nisu niže od onih koje postoje u 2012. za vrijeme trajanja ovog VPR-a,
- da neće podnositi prijavu za drugi projekt jačanja sposobnosti, ako joj bude odobren ovaj projekt jačanja sposobnosti.

(b) Kriteriji za dodjelu

- **Tehnička usklađenost i kvaliteta** u projektima izgradnje sposobnosti odnosi se na predložene intervencije u cilju razvoja sposobnosti države članice da podnosi uspješne prijave za projekte financiranja u okviru potprograma za okoliš i klimatske aktivnosti.

Vrijednost svih prihvatljivih prijedloga ocjenjivat će se i bodovati u skladu sa sljedećim kriterijima za dodjelu i sustavom bodovanja:

Kriteriji za dodjelu	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
Tehnička usklađenost i kvaliteta	15	30
Financijska usklađenost i kvaliteta	10	20
Sveobuhvatnost pristupa u odnosu na utvrđene nedostatke koji su doveli do niske stope sudjelovanja države članice u programima LIFE-a + za razdoblje 2010.-2012.	15	30
Predstavljanje očekivanog poboljšanja sposobnosti za promicanje integracije, komplementarnosti, sinergija i mogućnosti primjene programa LIFE na politike, gospodarske aktivnosti i druge programe	10	20
Ukupni (prolazni) bodovi	55	100

(*) Prijedlog projekta mora dobiti barem prolaznu ocjenu za svaki kriterij za dodjelu i utvrđeno je zbroj bodova za kriterije za koje su utvrđeni minimalni bodovi mora iznositi 55 bodova ili više.

5.1.5. Pripremni projekti u skladu s člankom 18. točkom (g) Uredbe o programu LIFE

Pripremni projekti odnose se na posebne potrebe za razvoj i provedbu politike i zakonodavstva Unije u području okoliša i klime.

5.1.5.1. Tehnička metodologija za postupak odabira projekata

Komisija jednom godišnje priprema inventar posebnih potreba u vezi s razvojem i provedbom okolišne i klimatske politike i zakonodavstva Unije s kojima se potrebno pozabaviti sljedećih godina i među njima utvrđuje potrebe koje bi se mogle zadovoljiti pripremnim projektima. Najviše 1 % sredstava dodijeljenih bespovratnim sredstvima za aktivnosti (osim integriranim projektima i projektima tehničke potpore) može se izdvojiti za pripremne projekte.

Prije objave godišnjeg poziva na podnošenje prijava, države članice izrađuju popis posebnih potreba koje bi se mogle rješavati pripremnim projektima i od njih će se tražiti da daju svoje primjedbe. Na temelju tih primjedbi, sastavlja se konačan popis.

Komisija utvrđuje posebne kriterije odabira i dodjele za tako utvrđene projekte, trajanja projekta i okvirna proračunska sredstva koja će se dodijeliti za provedbu svakog projekta.

Postupak odabira projekata organizira se kako slijedi:

— Ocjena prijedloga

Komisija će provjeriti usklađenost svakog prijedloga s kriterijima prihvatljivosti i odabira i ocijeniti ih u odnosu na kriterije dodjele.

— Priprema konačnog popisa projekata koji će se financirati i pričuvnog popisa

Nakon faze preispitivanja predlažu se uspješni projekti za financiranje u okviru dostupnih proračunskih sredstava. Ako je potrebno moguće se sastaviti i pričuveni popis.

— Potpisivanje ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava

5.1.5.2. Kriteriji prihvatljivosti i dodjele

Primjenjuju se sljedeći kriteriji prihvatljivosti i odabira:

(a) Kriteriji prihvatljivosti

U svakom se pozivu utvrđuju posebni kriteriji prihvatljivosti i odabira. Oni se temelje na posebnim potrebama koje se rješavaju u okviru pripremnih projekata koje je utvrdila Komisija u skladu s državama članicama.

(b) Kriteriji za dodjelu

Pripremni projekti odobravaju se osobama ili pravnim osobama koje dostave prijedlog koji je ostvario više od prolazne ocjene i koji je dobio najviše bodova u odnosu na sljedeće kriterije:

Kriteriji	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
Tehnička usklađenost i kvaliteta prijedloga u odnosu na posebnu potrebu	22	45
Sveobuhvatnost pristupa u odnosu na navedene posebne potrebe	15	30
Financijska usklađenost i kvaliteta	12	25
Ukupni (prolazni) bodovi	55	100

(*) Prijedlog projekta mora dobiti barem prolaznu ocjenu za svaki kriterij za dodjelu i utvrđeno je zbroj bodova za kriterije za koje su utvrđeni minimalni bodovi mora iznositi 55 bodova ili više.

5.1.6. Projekti potrebi za postizanje općih ciljeva utvrđenih u članku 3. Uredbe o programu LIFE

Drugi projekti (pilot projekti, demonstracijski projekti i ostali) mogu se financirati u skladu s člankom 190. Pravila za primjenu Financijske uredbe (dalje u tekstu PFU) na temelju kriterija opisanih u nastavku.

5.1.6.1. Tehnička metodologija za postupak odabira projekata

Ako Komisija utvrdi da postoji potreba za posebnim ad hoc projektom radi ostvarivanja općih ciljeva iz članka 3. Uredbe o programu LIFE, ona može objaviti poziv na podnošenje prijedloga. Financijska sredstva koja se dodjeljuju takvim projektima ne uključuju se u minimalna sredstva dodijeljena projektima u skladu s člankom 17. stavkom 4. Uredbe o programu LIFE.

5.1.6.2. Kriteriji prihvatljivosti i dodjele

(a) Kriteriji prihvatljivosti

Ostali projekti:

- **doprinos** ostvarenju jednog ili nekoliko **općih** ciljeva iz članka 3. Uredbe o programu i **prihvatljivih posebnih ciljeva** iz članaka 10. do 12. i 14. do 16. Uredbe o programu LIFE,
- **nalaze se u okviru opsega prioritetnog područja** potprograma programa LIFE kako je navedeno u člancima 9. i 13. Uredbe o programu LIFE u okviru koje je dostavljen prijedlog projekta.

(b) Kriteriji za dodjelu

Ostali projekti odobravaju se osobama ili pravnim osobama koje dostave prijedlog koji je ostvario više od prolazne ocjene i kojem je dodijeljeno najviše bodova u odnosu na sljedeće kriterije:

Kriteriji	Minimalni bodovi za prolaz (*)	Maksimalni bodovi
Tehnička usklađenost i kvaliteta prijedloga u odnosu na posebnu potrebu	22	45
Sveobuhvatnost pristupa u odnosu na navedene posebne potrebe	15	30
Financijska usklađenost i kvaliteta	12	25
Ukupni (prolazni) bodovi	55	100

(*) Prijedlog projekta mora dobiti barem prolaznu ocjenu za svaki kriterij za dodjelu i utvrđeno je zbroj bodova za kriterije za koje su utvrđeni minimalni bodovi mora iznositi 55 bodova ili više.

5.2. Operativna bespovratna sredstva

Člankom 21. Uredbe o programu LIFE propisano je da su operativna bespovratna sredstva namijenjena za određene operativne i administrativne troškove neprofitnih subjekata koji su usmjereni prema cilju od općeg interesa Unije, prvenstveno su aktivni na području okoliša ili klimatskih aktivnosti te su uključeni u razvoj, provedbu i primjenu politika i zakonodavstva Unije.

Organizira se jedan poziv na podnošenje prijedloga za godišnja operativna bespovratna sredstva za sufinanciranje financijske godine 2015. korisnika. Počevši od 2016., godine bit će uspostavljen sustav dvogodišnjih okvirnih sporazuma o partnerstvu za operativna bespovratna sredstva. Time će se osigurati ravnoteža između potrebe za većom sigurnošću i stabilnošću korisnika uz održavanje određenog stupnja tržišnog natjecanja među neprofitnim subjektima.

Operativna bespovratna sredstva mogu se dodijeliti izvan poziva na podnošenje prijedloga samo u opravdanim slučajevima kako je utvrđeno u članku 190. Delegirane Uredbe Komisije (EU) br. 1268/2012 od 29. listopada 2012. o pravilima za primjenu Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije ⁽¹⁾ (RAF), posebno kada radi značajki korisnika ne postoji drugi izbor ili kada je korisnik utvrđen kao takav na pravnoj osnovi.

Provjerava se usklađenost prijedloga sa kriterijima prihvatljivosti i odabira. Prijedlozi koji ispunjuju te kriterije podložni su ocjeni ukupne važnosti i kvalitete na temelju kriterija dodjele. Bodovi se dodjeljuju u skladu s tim kriterijima i potrebna je minimalna razina kvalitete. Konačna odluka o dodjeli donosi se na temelju postupka ocjenjivanja.

5.2.1. Kriteriji za odabir za operativna bespovratna sredstva

Na temelju kriterija za odabir ocjenjuje se financijska i operativna sposobnost podnositelja prijave za dovršenje predloženog programa rada.

Podnositelji prijedloga bit će odabrani ako, na temelju posebne prateće dokumentacije u vezi s poslovnim rezultatima mogu dokazati

- operativna sposobnost – podnositelj zahtjeva mora posjedovati stručnu sposobnost i kvalifikacije potrebne za dovršenje predloženog programa rada, i
- financijsku sposobnost – podnositelj zahtjeva mora imati stabilne i dovoljne izvore financiranja za održavanje svoje aktivnosti za vrijeme trajanja projekta i za sudjelovanje u financiranju projekta.

U određenim iznimnim okolnostima, posebno u slučaju nove mreže koju su izradile iskusne organizacije, Komisija može odobriti oslobođenje od zahtjeva za dostavljanjem dokaza kojima su obuhvaćene dvije prethodne godine.

Članak 131. Financijske uredbe primjenjuje se na odabir javnih tijela i međunarodnih organizacija u odnosu na njihovu financijsku sposobnost.

⁽¹⁾ SL L 362, 31.12.2012., str. 1.

5.2.2. Kriteriji dodjele za operativna bespovratna sredstva

5.2.2.1. Godišnja operativna bespovratna sredstva/Okvirni sporazumi o partnerstvu za nevladine organizacije (NVO)

U članku 12. točki (d) i članku 16. točki (d) Uredbe o programu LIFE za odgovarajuća prioritetna područja „Upravljanje i informacije” naveden je posebni cilj „promicati bolje upravljanje u području okoliša i upravljanje u području klime većom uključenošću dionika, uključujući i nevladine organizacije, u savjetovanje o politikama i njihovu provedbu”.

Sljedeći se kriteriji dodjele primjenjuju na odabir korisnika godišnjih operativnih bespovratnih sredstava i okvirnih partnerskih sporazuma:

1. Važnost uključenosti u postupak Unije u području okoliša i klimatskih aktivnosti:

- u okviru tematskih ciljeva 7. programa djelovanja za okoliš:
 - zaštititi, očuvati i povećati prirodni kapital Unije,
 - pretvoriti Uniju u resursno učinkovito, zeleno i konkurentno gospodarstvo s niskom razinom emisija CO₂,
 - zaštititi građane Unije od pritiska i opasnosti za njihovo zdravlje i blagostanje povezanih s okolišem i klimatskim promjenama,
- u okviru paketa o zaštiti klime i energiji, plana za prijelaz na konkurentno gospodarstvo s niskom razinom ugljika u 2050. i strategije Unije za prilagodbu klimatskim promjenama.

2. Važnost i mogućnost doprinosa:

- ostvarenju maksimalnih koristi za zakonodavstvo Unije o okolišu i klimatskim aktivnostima unaprjeđenjem provedbe i izvršavanja,
- poboljšanju znanja i baze dokaza za politiku okoliša i klimatsku politiku,
- osiguranju ulaganja u politiku okoliša i klimatsku politiku te rješavati popratne troškove povezane s okolišem;
- poboljšanje integracije okolišnih i klimatskih aktivnosti i dosljednosti politika.

3. Važnost za jačanje održivosti gradova Unije i povećanje učinkovitosti Unije u bavljenju međunarodnim izazovima u području okoliša i klime.

4. Važnost za bavljenje novo nastajućim pitanjima okoliša i klime i novim prioritetima politike.

5. Učinkovitost doprinosa partnera procesima politike Unije.

6. Razvoj organizacije - mogućnost razvoja kako bi postali učinkovitiji dionici u procesu politike Unije.

Sljedeći dodatni kriterij primjenjuje se samo na odabir godišnjih operativnih bespovratnih sredstava:

7. Tehnička i financijska usklađenost programa rada.

U slučaju okvirnih sporazuma o partnerstvu, organizacije odabrane kao okvirnih partneri pozivaju se svake godine dostaviti svoj program rada koji će se analizirati u svjetlu dodjele posebnih godišnjih operativnih sredstava.

Sljedeći se kriteriji primjenjuju za dodjelu godišnjih posebnih bespovratnih sredstava u okviru okvirnih ugovora o partnerstvu:

1. Usklađenost programa rada s ciljevima i prirodom aktivnosti navedenih u okvirnom ugovoru o partnerstvu
2. Važnost za bavljenje nastajućim pitanjima okoliša i klime i novim prioritetima politike.

3. Izvedivost i unutarnja usklađenost programa rada unutar vremenskog okvira
4. Usklađenost između programa rada i predloženih proračunskih sredstava, uključujući učinkovito korištenje proračunskih sredstava.

5.2.2.2. Ostala operativna bespovratna sredstva

Ostala operativna bespovratna sredstva neprofitnim subjektima koji ostvaruju cilj od općeg interesa Unije dodjeljuju se na temelju sljedećih kriterija dodjele:

1. Važnost programa rada za ostvarenje ciljeva Uredbe o programu LIFE i, ako je primjereno, tematskim prioritetima i temama projekta;
2. Izvedivost i unutarnja usklađenost programa rada;
3. Troškovna učinkovitost planiranih aktivnosti;
4. Mogućnost opipljivog učinka na ciljne skupine;
5. Usklađenost između aktivnosti i predviđenog proračuna.

5.3. Financijski instrumenti

U smislu članka 17. stavka 4. Uredbe o programu LIFE, financiranje se dodjeljuje sljedećim dvama financijskim instrumentima radi ostvarivanja općih ciljeva iz članka 3. Uredbe o programu LIFE:

- Instrumentu za financiranje prirodnog kapitala (NCFE) – novom financijskom instrumentu koji će pokusno provoditi u okviru oba potprograma u cilju ispitivanja i dokazivanja inovativnih financijskih pristupa za projekte kojima se promiče očuvanje prirodnog kapitala u prioritetnim područjima „Priroda i bioraznolikost” i „Prilagodba klimatskim promjenama”.
- Instrumentu za privatno financiranje energetske učinkovitosti (PF4EE) – pilot financijskom instrumentu u okviru potprograma za klimatske aktivnosti, ispitivanje novog pristupa za rješavanje pitanja ograničenog pristupa primjerenom i pristupačnom komercijalnom financiranju za ulaganja u energetska učinkovitost koja predstavljaju cilj nacionalnih prioriteta.

Odredbe o financijskim instrumentima u okviru Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 (dalje u tekstu: Financijska ureda), a posebno njezini članci 139. i 140., ispunjuju se kako je navedeno u nastavku:

Financijski instrumenti kojima se podupire provedba projekata mogu biti u bilo kojem od oblika koji se navode u glavi VIII. Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012 i provode se u skladu s tom glavom te se mogu kombinirati međusobno i s bespovratnim sredstvima koja se financiraju u okviru proračuna Unije.

U skladu s člankom 140. stavkom 6. godišnje otplate, uključujući otplate kapitala, vraćena jamstva i otplate glavnice zajmova čine unutarnje namjenske prihode te se koriste za isti financijski instrument u razdoblju koje ne prekoračuje razdoblje za preuzimanje obveza po odobrenim sredstvima uvećano za dvije godine.

Za vrijeme priprema Provedbene odluke Komisije o donošenju višegodišnjeg programa rada za razdoblje 2014.-2017., *ex ante* evaluacije dvaju financijskih instrumenata dostavljene su Odboru za program LIFE i Komisiji kao informativni dokumenti.

Komisija provodi ocjenjivanje u sredini provedbenog razdoblja najkasnije do 30. lipnja 2017. (članak 27. Uredbe o programu LIFE) i u tom kontekstu dostavlja povratne informacije o provedbi financijskih instrumenata provedenih u razdoblju 2014.-2016. U traženom vanjskom izvješću o ocjenjivanju ocjenjuje se relevantnost i djelotvornost svakog financijskog instrumenta u odnosu na ostvarenje ciljeva politika programa LIFE, njegova učinkovitost, korisnost za uklanjanje nedostataka na tržištu i situacije ulaganja koje nisu optimalne, i ukupna usklađenost samih financijskih instrumenata te davanje preporuka za unaprjeđenje.

Komisija odbor za program LIFE izvješćuje barem jednom godišnje, a *ad hoc* sastanci sazivaju se prema potrebi. U prve dvije godine provedbe Komisija će barem tri puta (jesen 2014., proljeće 2015. i jesen 2015.) izvješćivati Odbor za program LIFE o napretku u provedbi financijskih instrumenata.

5.3.1. Instrument za financiranje prirodnog kapitala (NCFF)

5.3.1.1. Doprinos ciljevima programa LIFE

Financijskim instrumentom pridonijet će se ispunjavanju ciljeva programa LIFE; posebno za prioriteta područja „priroda i bioraznolikost” u okviru LIFE-a za okoliš i „prilagodba klimatskim promjenama” u okviru potprograma za klimatske aktivnosti financiranjem troškova ulaganja i operativnih troškova unaprijed za pilot projekte kojima se mogu ostvarivati prihodi i stvarati uštede, a kojima se promiče očuvanje, obnova, upravljanje i jačanje prirodnog kapitala za bioraznolikost i koristi prilagodbe, uključujući rješenja utemeljena na ekosustavima u vezi s izazovima povezanim sa zemljištem, tlom, šumarstvom, poljoprivredom, vodom i otpadom. NCFF je novi instrument politike za inovativne pilot projekte. Njime se nudi mogućnost za unaprjeđenje troškovne učinkovitosti programa LIFE putem učinka poluge i komplementarnosti. Pridonosi se jačanju dugoročne sposobnosti za inovativne, održive aktivnosti komercijalnog financiranja. NCFF-om se nadopunjuju i podržavaju ciljevi politika država članica u području bioraznolikosti i prilagodbe klimatskim promjenama.

Posebno:

- U području prirode i bioraznolikosti, NCFF-om se pridonosi provedbi politike i zakonodavstva Unije u području bioraznolikosti, uključujući Strategije Unije za bioraznolikost do 2020., Direktive 2009/147/EZ i Direktive 92/43/EEZ, posebno primjenom, razvojem i ispitivanjem projekata i dokazivanjem njihove održivosti. Njime se također podržava daljnji razvoj, provedba i upravljanje mrežom Natura 2000 uspostavljenom člankom 3. Direktive 92/43/EEZ i povećava se njezina otpornost putem zaštite i obnove ekosustava i izvan mreže. Međutim, neke vrste projekata ne mogu se primjenjivati u područjima Nature 2000.
- U vezi s prilagodbom klimatskim promjenama, NCFF-om se pridonosi provedbi politike Unije o prilagodbi, posebno razvojem, ispitivanjem i predstavljanjem pristupa prilagodbi klimatskim promjenama utemeljenih na ekosustavu. Njime se pridonosi i razvoju i predstavljanju inovativnih tehnologija, sustava, metoda i instrumenata za prilagodbu klimatskim promjenama koji su prikladni za umnožavanje, prijenos ili integriranje.

5.3.1.2. Struktura financijskog instrumenta

Provedba financijskog instrumenta povjerava se Europskoj investicijskoj banci (EIB) putem neizravnog upravljanja.

U okviru NCIFF-a kombinirat će se izravno i neizravno financiranje projekata na temelju dugovanja i kapitala. Osigurat će se mehanizam stručne pomoći kako bi se osiguralo da projekti ostvare dovoljan stupanj zrelosti za financiranje. NCFF će se razvijati u dvije faze: u pilot fazi omogućit će se ispitivanje različitih mogućnosti financiranja u cilju pronalaženja najprikladnijih pristupa u drugoj, operativnoj, fazi. Očekuje se da će u okviru NCFF-a, za vrijeme početne pilot faze, izvršiti 9-12 operacija (uključujući neizravne operacije) ili 3-4 operacija godišnje.

Europska komisija financirat će projekt i mehanizam stručne pomoći jednakim iznosom kojim će EIB financirati projekt. U pilot fazi ne planira se financiranje trećih stranaka. Za drugu, operativnu, fazu, NCIFF -e, na temelju rezultata pilot projekata, tražiti dodatne izvore od drugih javnih i privatnih ulagača.

- NCIFF-om će se osigurati uglavnom dužnički instrumenti (tj. zajmovi) za financiranje ulaganja u projekte i operativnih troškova. Zajmovi će se otplaćivati iz prihoda ostvarenih provedbom projekta i/ili opće poslovne aktivnosti primatelja. Vlasnički kapital koristit će se za posebne slučajeve, uglavnom za ulaganja u sredstva.
- Neizravne operacije provodit će se zajedno s posrednicima, kao što su banke ili investicijski fondovi, koji će financirati portfelj projekata.

Koristi će se različite vrste dugovanja, uključujući mezaninski dug. Kod posuđivanja krajnjem primatelju, bit će potrebna jamstva u obliku korporativnog jamstva kada je krajnji primatelj poduzeće.

Ako nije predviđen fiksni udio za podjelu između dugovanja i vlasničkog kapitala, barem u pilot fazi, jer je nužna fleksibilnost kako bi se zadovoljile potrebe tržišta i omogućilo eksperimentiranje. Međutim, s obzirom na trenutno stanje na tržištu, instrumentom će se nastojati ostvariti udio od 70 % izravnih ulaganja i 30 % putem posrednika u pilot fazi, iako će potonji biti veći ako se poveća potražnja posrednika.

Instrumentom će biti obuhvaćen mehanizam podjele rizika s EIB-om jer će projekti koji će se podupirati NCFF-om biti projekti u koje EIB obično ne ulaže, ili zato što su premali ili zato što predviđena visina njihovog rizika nije u skladu s AAA ocjenom banke. Kako bi se prevladao taj problem, instrumentom će biti obuhvaćen mehanizam podjele rizika kojim će se sredstvima EU-a apsorbirati prvi gubici u slučaju neuspjeha projekta. Točan mehanizam provedbe dogovorit će Komisija i EIB na temelju dogovora delegacija i njime će biti obuhvaćena i definicija točnih kriterija isključivanja/odabira za projekte, osiguravajući da su u postupak odabira ugrađeni točni prioriteti i da postoji dovoljna sektorska i zemljopisna pokrivenost.

Financijski interesi svih sudionika u instrumentu usmjereni su na ostvarenje općih ciljeva financijskog instrumenta jer svi sudionici, uključujući EIB i Europsku uniju, dodjeljuju financijska sredstva instrumentu. Nadalje:

- bit će osmišljeni precizni kriteriji za isključivanje/odabir projekata, te ulagačka politika kojom će se slijediti prioriteti utvrđeni za upravljanje prirodnim kapitalom. Naposljetku,
- EIB-u će se davati naknade za uspješnost na temelju posebnih pokazatelja kojima će se osigurati da je upravljanje instrumentom u skladu s utvrđenim ciljevima.

Dodijeljena sredstva bit će valjana do potpunog izvršenja posljednje transakcije u okviru programa.

Početna pilot faza trajat će od 2014. do 2017. Operativna faza trajat će od 2017. – 2020. Na kraju operativne faze bit će potrebno ostaviti instrument sa jednostavnijom strukturom za upravljanje portfeljem i zaprimanje otplata zajmova i vlasničkog kapitala. Budući da je trajanje zajma obično 10 godina, očekuje se da će ova faza trajati 10 + 3 godine, a posljednje će tri godine služiti za slučaj kašnjenja u otplati ili za rješavanje krajnje faze investicijskih sredstava u koje će instrument uložio.

Financijskim instrumentom upravljat će EIB. Upravljački odbor redovito će preispitivati napredak u provedbi financijskog instrumenta. U Upravljački odbor bit će imenovani članovi Komisije, uključujući iz resorne službe Komisije kao što je GU ENV, GU CLIMA, GU ECFIN, i iz EIB-a, a potporu će mu pružati tajništvo koje će osigurati EIB.

Bit će uspostavljen mehanizam za praćenje i izvješćivanje i razmjenjivat će se podaci s Odborom za program LIFE.

Praćenje financijskih instrumenata bit će u skladu sa zahtjevima propisanim u Financijskoj uredbi (članak 140.) i Delegiranoj uredbi (članak 225.) te naknadno u skladu s tumačenjem u Financijskom i administrativnom okvirnom sporazumom (FAFA) i povezanom Ugovoru o prenošenju.

EIB će biti odgovoran za praćenje provedbe aktivnosti u okviru financijskog instrumenta i za pripremu izvješća o provedbi i financijskih izvješća u skladu s dogovorenim oblikom, sadržajem i razdobljima (u početku svako tromjesečje), uključujući redovita i *ad hoc* izvješća, posjete na licu mjesta, reviziju. Izvješćivanje financijskih institucija EIB-u temeljit će se na pokazateljima uspješnosti.

5.3.1.3. Tehnička metodologija za postupak odabira projekata

EIB će, zajedno sa svojom mrežom partnera diljem EU-a, raditi na utvrđivanju niza mogućih relevantnih projekata između ostalog na temelju posebnih zahtjeva za financiranje dobivenih od mogućih primatelja u cijelom EU-u.

Projekti su obuhvaćeni četirima širokim kategorijama:

- Plaćanja za usluge ekosustava (PES): projekti koji uključuju plaćanja za protok koristi od prirodnog kapitala, obično dobrovoljne male bilateralne transakcije s poznatim kupcem i prodavateljem usluge ekosustava. Ona se temelje na načelu korisnik plaća, a plaćanja se izvršavaju u cilju osiguranja usluga ekosustava od ključne važnosti.
- Zelena infrastruktura (ZI): ZI je strateški planirana mreža prirodnih i poluprirodnih područja s drugim okolišnim značajkama koje su osmišljene i kojima se upravlja u cilju ostvarenja velikog broja usluga ekosustava. Obuhvaćaju zelene prostore (ili plave ako se radi o vodnim ekosustavima) i druge fizičke značajke u kopnenim (uključujući obalnim) i pomorskim područjima. Na kopnu ZI postoji u ruralnim i urbanim okruženjima. Projektima ZI može se generirati prihod i stvarati uštede na temelju pružanja roba i usluga kao što su gospodarenje vodom, kvaliteta zraka, šumarstvo, rekreacija, kontrola poplava/erozije/požara, oprašivanje, povećana otpornost na posljedice klimatskih promjena.

- Zaustavljanje gubitka bioraznolikosti: aktivnosti očuvanja namijenjene za naknadu preostale, neizbježne štete koju su razvojni projekti nanijeli bioraznolikosti. One se temelje na načelu zagađivač plaća i aktivnosti zaustavljanja poduzimaju se u cilju usklađivanja ili ublažavanja reputacijskog rizika. Projekti usmjereni na naknadu štete područjima Natura 2000 u skladu s člankom 6. stavkom 4. Direktive o staništima nisu prihvatljivi za financiranje u okviru NCCF-a.
- Inovativna ulaganja u korist bioraznolikosti i prilagodbi: to su projekti koji uključuju pružanje roba i usluga, uglavnom MSP-ova, u cilju zaštite bioraznolikosti ili povećanja otpornosti zajednica i drugih poslovnih sektora.

Cilj će biti prepoznati i financirati projekte koji imaju dovoljnu zemljopisnu i sektorsku pokrivenost uz ispitivanje različitih financijskih mehanizama, kako bi se osiguralo da se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima diljem EU-a tijekom operativne faze. Kriteriji prihvatljivosti za projekte i ulagačka politika za instrument (npr. određivanje gornjih granica za sektora i granica zemljopisne pokrivenosti, te minimalnih kriterija koji moraju biti ispunjeni i/ili načela koja se moraju poštivati, npr. hijerarhija ublažavanja ⁽¹⁾) definiraju se prije njegove uspostave i dogovaraju se u obliku ugovora između Europske komisije i Europske investicijske banke (EIB).

Kriteriji prihvatljivosti moraju biti u skladu s ciljevima područja prirode i bioraznolikosti i prilagodbe promjenama klime sadržanim u Uredbi o programu LIFE uzimajući pritom u obzir prioritete politika u području zaštite bioraznolikosti i prilagodbe klimatskim promjenama.

Prihvatljivi projekti upravljanja prirodnim kapitalom trebali bi biti opravdani ekonomskom ocjenom na temelju tradicionalne analize troškova i koristi, odnosno, da je neto sadašnji trošak projekta za vrijeme njegovog trajanja manji od neto sadašnje vrijednosti očekivanih koristi, uključujući vanjske učinke. Osim standardnih kriterija koje EIB primjenjuje na sve operacije, postojat će i dodatni kriteriji kojima će se definirati vrsta obuhvaćenih projekata i sektora.

Krajnji korisnici financijskog instrumenta moraju biti najmanje pravne osobe i/ili fizičke osobe koje ulažu u projekte upravljanja prirodnim kapitalom kojima se:

- može dokazati da imaju pozitivan učinak na uvjete ekosustava i otpornost i na pružanje usluga ekosustava putem ciljane procjene učinka na okoliš,
- uvode nove poslovne modele za upravljanje prirodnim kapitalom u okviru gore navedenih tipologija, odnosno, zelene infrastrukture, plaćanja za usluge ekosustava, zaustavljanje nestanka bioraznolikosti, ili inovativna poduzeća ili korporacije koje podupiru bioraznolikost/prilagodbu,
- ispunjuje jedan od sljedećih kriterija:
 - promicanje očuvanja, obnove, upravljanja ekosustavima i jačanje ekosustava, uključujući putem rješenja utemeljenih na ekosustavima koja se primjenjuju na sektore zemljišta, tla, šumarstva, poljoprivrede, akvakulture, vode i otpada,
 - promicanje pristupa utemeljenih na ekosustavu kojima se poduzećima i zajednicama omogućuje da rješavaju utvrđene rizike povezane s postojećim i predviđenim učincima klimatskih promjena, uključujući putem urbanih, ruralnih i obalnih zelenih infrastrukturnih projekata;

Kako bi bili prihvatljivi, projekti se moraju nalaziti barem u jednoj od država članica EU-a.

Kada se projekti neizravno financiraju doprinosima fondovima kojima upravljanju posredne financijske institucije, na odabir takve institucije utječe potražnja i on se vrši u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja, transparentnosti, nediskriminacije i ispunjavanja, između ostalog, sljedećih zahtjeva:

- i. radi se o financijskoj instituciji iz privatnog sektora ili utemeljenoj na tržištu;
- ii. posvećena je i pokazuje operativnu sposobnost za distribuciju financijskog instrumenta;
- iii. pokazuje sposobnost dosezanja krajnjih primatelja na koje su usmjerene politike bioraznolikosti i prilagodbe klimatskim promjenama EU-a ili država članica;

⁽¹⁾ Hijerarhija ublažavanja uključuje: (1) Izbjegavanje ili sprječavanje negativnih učinaka na okoliš i bioraznolikost; (2) Ublažavanje i obnova učinaka na terenu ako se učinci ne mogu izbjeći; i (3) Mjere zaustavljanja/nadoknade koje se poduzimaju kao zadnja mjera (na licu mjesta ili ne) za preostale negativne učinke.

- iv. preuzima obveze i zahtjeve povezane s distribucijom financijskog instrumenta;
- v. poštuje mjerodavne standarde i primjenjivo zakonodavstvo u području pranja novca, borbe protiv terorizma i porezne prijevare;
- vi. dostavlja podatke koje traži Europski revizorski sud kako bi mu omogućila izvršavanje njegovih dužnosti; i
- vii. prihvatljiva je kao zajmodavac EIB-u u skladu s njegovom kreditnom politikom.

5.3.2. Instrument za privatno financiranje energetske učinkovitosti (PF4EE)

5.3.2.1. Doprinos ciljevima programa LIFE

PF4EE pridonosi ostvarenju općih ciljeva Uredbe o programu LIFE u skladu s člankom 3. i dalje u okviru prioritetnog područja „ublažavanje klimatskih promjena”. PF4EE-om se posebno.

- rješava glavno pitanje klimatske politike pridonoseći ostvarenju cilja Europe 2020 kako bi se osigurala uštede energije i povezana smanjenja emisija,
- osigurava nužna razina pilot provedbe i predstavljanja novog instrumenta politike koji ima veliki potencijal za ostvarenje dodane vrijednosti EU-a,
- nadopunjuju i podržavaju odgovornosti država članica u okviru nacionalnih akcijskih planova energetske učinkovitosti (NAPEU),
- nudi mogućnost za unaprjeđenje troškovne učinkovitosti programa LIFE putem učinka poluge i komplementarnosti,
- jača dugotrajna sposobnost za održive aktivnosti komercijalnog financiranja pri čemu se osigurava trajna i dugotrajna potpora održivom razvoju,
- podržava solidarnost i podjela tereta, i
- nudi se mogućnost za uvođenje inicijative u programe država članica (putem NAPEU-ova i mogućih drugih programa i inicijativa).

5.3.2.2. Struktura financijskog instrumenta

Provedba instrumenta PF4EE povjerava se Europskoj investicijskoj banci (EIB) putem neizravnog upravljanja.

Instrument PF4EE imat će dva glavna cilja:

- učiniti posuđivanje za energetska učinkovitost održivijom aktivnošću u europskim financijskim institucijama poticanjem privatnih komercijalnih banaka i drugih financijskih institucija (koje se zajednički nazivaju „financijski posrednici”) da se bave sektorom energetske učinkovitosti kao odvojenim tržišnim segmentom, i
- povećati dostupnost financiranja duga projektima kojima se podržavaju prioriteti energetske učinkovitosti država članica predviđeni u NAPEU-ovima.

Instrumentom PF4EE osigurava se i. instrument za sudjelovanje u riziku (instrument za podjelu rizika) za financijske institucije u privatnom sektoru i ii. potpora stručnjaka za financijske posrednike (mekanizam stručne pomoći) u kombinaciji s iii. dugoročnim financiranjem EIB-a (Zajam EIB-a za energetska učinkovitost).

- PF4EE-om će se osigurati financijski instrument za podjelu rizika s funkcionalnom mehanikom sličnom jamstvu s ograničenom odgovornošću za podjelu rizika između Komisije (kao osnivača) i financijskih posrednika (kao zajmodavaca).
- Svrha je instrumenta za podjelu rizika smanjiti kreditni rizik s kojim se suočavaju financijski posrednici prilikom posuđivanja u sektoru energetske učinkovitosti i poticati njihovo sudjelovanje. Učinak će ovisiti o uvjetima na tržištu i posebnim značajkama projekta. Očekuje se da će se instrumentom za podjelu rizika povećati aktivnost posuđivanja, pristup financijama i/ili bolji uvjeti financiranja za krajnje primatelje, uključujući niže cijene, duže dospeljeće, manja jamstva ili ostalo.

- Kako bi se ostvario učinak poluge na doprinos programu LIFE, zajmovi EIB-a davat će se financijskim posrednicima po povlaštenim stopama. Povlaštene stope prenosit će se i na krajnje korisnike radi šireg prihvaćanja projekta;
- Od primatelja se također očekuje da daju doprinos troškovima projekta, čime će se povećati učinak poluge za troškove ulaganja;
- Financijskim posrednicima pruža se zaštita od kreditnog rizika jer je cilj instrumenta PF4EE povećati posuđivanje financijski posrednika za ulaganja u energetske učinkovitost. EIB-u obično nije potrebna zaštita od kreditnog rizika ako posuđuje financijskim posrednicima koji su u skladu s njegovom politikom kreditnog rizika, a to je pretpostavka u pilot fazi PF4EE-a.
- Ako financijski posrednik ima gubitke u portfelju zajmova koje je uzeo od EIB-a (portfelj zajmova za energetske učinkovitost), ti će se gubici djelomično pokriti financijskim instrumentom za podjelu rizika.
- Financijska sredstva programa LIFE koristit će se za pružanje financijskog doprinosa potrebnog za instrument za podjelu rizika i mehanizam stručne pomoći te za upravljanje i izravne troškove koje je EIB imao prilikom uspostave i upravljanja instrumentom.
- Maksimalan iznos gotovine (maksimalan dostupan zalog) dodjeljuje se svakom financijskom posredniku za pokrivanje gubitaka u portfelju zajma za energetske učinkovitost, ali bit će ograničen na postotak ciljane ukupne vrijednosti portfelja zajma koji će stvoriti financijska institucija. Taj će iznos biti ograničen na određeni postotak ciljanog ukupnog portfelja zajmova za energetske učinkovitost ovisno o profilu rizika ciljanih krajnjih korisnika i dogovorenoj mogućnosti podjele rizika.
- Očekuje se da će ciljani krajnji korisnici instrumenta PF4EE biti definirani u kontekstu NAPEU-a država članica i u prvom redu će biti oni na koje su usmjereni nacionalni/regionalni programi koje su DČ razvile za provedbu svojih NAPEU-ova. Oni će obuhvaćati MSP-ove i veća poduzeća i privatne osobe, ali bi mogli uključivati i male općine ili druga tijela iz javnog sektora koja poduzimaju mala ulaganja u postizanje energetske učinkovitosti i koja mogu iskoristiti uštede energije za otplatu posuđivanja.
- Instrumentom PF4EE predviđa se 6 - 10 sporazuma o financiranju (zajmovi EIB-a za energetske učinkovitost i podjelu rizika/mehanizme stručne pomoći) potpisanih s financijskim institucijama u prve 4 godine uz mogućnost proširenja na 14 - 20 sporazuma o financiranju u 7 godina.

PF4EE se nastavlja na Zelenu inicijativu EIB-a Zaduživanja za projekte energetske učinkovitosti (DEEP). Cilj je zelene inicijative DEEP povećati dostupnost financiranja zaduživanjem za ulaganja u energetske učinkovitost u Europskoj uniji.

Na odabir financijskih posrednika utjecat će potražnja i on će se vršiti u skladu s načelima dobrog financijskog upravljanja, transparentnosti, nediskriminacije i ispunjavanja, između ostalog, sljedećih zahtjeva:

- i. radi se o financijskoj instituciji iz privatnog sektora;
- ii. posvećena je i pokazuje operativnu sposobnost za distribuciju instrumenta PF4EE;
- iii. dokazuje sposobnost dostići krajnje primatelje na koje su usmjereni mjerodavni prioriteti NAPEU-ova i/ili programi energetske učinkovitosti i/ili Direktive EU-a koje se odnose na energetske učinkovitost u okviru predmetne države članice;
- iv. preuzima obveze i zahtjeve povezane s distribucijom PF4EE instrumenta;
- v. poštuje mjerodavne standarde i primjenjivo zakonodavstvo u području pranja novca, borbe protiv terorizma i porezne prijevare;
- vi. dostavlja podatke koje traži Europski revizorski sud kako bi mu omogućila izvršavanje njegovih dužnosti; i
- vii. prihvatljiva je EIB-u kao zajmodavac u skladu s njegovom kreditnom politikom i zemljopisnom raširenošću koja je cilj PF4EE-a.

Široka zemljopisna raširenost financijskog instrumenta za vrijeme trajanja programa osigurat će se utvrđivanjem maksimalnih omjera zemljopisne koncentracije i pružanjem poticaja EIB-u da podrži sudjelovanje financijskih posrednika u svim državama članicama.

Ovisno o interesu koji su izrazili financijski posrednici, u pregovorima o ugovorima prednost se može dati onim financijskim posrednicima koji žele djelovati u državama članicama u kojima su potrebe za ulaganjima najveće (udaljenost od cilja). U okviru pregovora o ponuđenom stupnju zaštite od rizika, EIB će poticati financijske posrednike da djeluju u državama članicama s većim rizikom koji je posljedica, primjerice, nedovoljne razvijenosti za uporabu financiranja zajmovima za energetska učinkovitost ili kada se čini da će sposobnost uzimanja zajmova biti posebno niska. Uporaba mehanizma stručne pomoći isto može biti usmjerena na potporu financijskim posrednicima i smanjenje rizika u državama članicama s većim rizikom.

PF4EE mora biti operativan sve dok ne budu otplaćeni zajmovi obuhvaćeni instrumentom za podjelu rizika. Maksimalan rok dospijeca dopušten u okviru instrumenta za podjelu rizika iznositi će 20 godina. Prema tome, PF4EE će postojati do 20 godina nakon razdoblja provedbe (2042.)

Dodijeljena sredstva bit će valjana do potpunog izvršenja posljednje transakcije u okviru programa.

Financijskim instrumentom upravljat će EIB. Upravljački odbor redovito će preispitivati napredak u provedbi financijskog instrumenta. U Upravljački odbor bit će imenovani članovi Komisije, uključujući iz resornih službi Komisije kao što su GU CLIMA, GU ECFIN i GU ENER, i iz EIB-a, a potporu će mu pružati tajništvo koje će osigurati EIB.

Bit će uspostavljen mehanizam za praćenje i izvješćivanje i razmjenjivat će se podaci s Odborom za program LIFE.

Praćenje financijskih instrumenata bit će u skladu sa zahtjevima propisanim u Financijskoj uredbi (članak 140.) i Delegiranoj uredbi (članak 225.) te naknadno u skladu s tumačenjem u Financijskom i administrativnom okvirnom sporazumom (FAFA) i povezanom Ugovoru o prenošenju.

EIB će biti odgovoran za praćenje provedbe aktivnosti u okviru financijskog instrumenta i za pripremu izvješća o provedbi i financijskih izvješća u skladu s dogovorenim oblikom, sadržajem i razdobljima (u početku svako tromjesečje), uključujući redovita i *ad hoc* izvješća, posjete na licu mjesta, reviziju. Izvješćivanje financijskih institucija EIB-u temeljit će se na pokazateljima uspješnosti.

5.3.2.3. Tehnička metodologija za postupak odabira projekata

Primatelji uključuju privatne osobe, udruženja kućevlasnika, MSP-ove, korporacije i/ili javne institucije/tijela koje ulažu u energetska učinkovitost u skladu s NAPEU-om svake države članice.

Iznos zajmova za energetska učinkovitost koji se odobravaju primateljima kreće se od 40 000 EUR, koji se može smanjiti kako bi se prilagodio malim ulaganjima u stambenom sektoru, do 5 milijuna EUR i, u iznimnim slučajevima, do 15 milijuna EUR.

Države članice moći će utjecati na popis projekata, a time i neizravno i na odabir projekata putem prioriteta NAPEU-a. Primatelji će biti one pravne osobe i/ili fizičke osobe koje:

- poduzimaju ulaganja u energetska učinkovitost u kontekstu programa potpore države članice i/ili u skladu s prioritetima NAPEU-a i/ili Direktiva EU-a koje se odnose na energetska učinkovitost,
- uzimaju zajam za energetska učinkovitost koji dodjeljuje uključeni financijski posrednik,
- prihvatljive su za posuđivanje EIB-a i financijskih posrednika,
- prošle su postupak ekonomske analize koja obuhvaća trošak eksternalija ugljika tako da je neto sadašnji trošak projekta za vrijeme njegovog trajanja manji od neto sadašnje vrijednosti uštedene energije.

6. INDIKATIVNE TABLICE ZA POZIVE NA PODNOŠENJE PRIJEDLOGA (ČLANAK 24. STAVAK 2. TOČKA (E) UREDBE O PROGRAMU LIFE)

6.1. Okvirne tablice za bespovratna sredstva

Vrste projekata	Potprogram	2014.	2015.	2016.	2017.
Projekti u smislu članka 18. točka (a), (b), (c) i (h) Uredbe o programu LIFE	ENV	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
	CLIMA	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
Integrirani projekti (članak 18. točka (d) Uredbe o programu LIFE)	ENV	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
	CLIMA		2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
Projekti tehničke podrške (članak 18. točka (e) Uredbe o programu LIFE)	ENV	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
	CLIMA		2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
Projekti jačanja sposobnosti (članak 18. točka (f) Uredbe o programu LIFE)	ENV i CLIMA zajedno	Počevši od 2. tromjesečja 2014. do 3. tromjesečja 2015.			
Pripremni projekti (članak 18. točka (g) Uredbe o programu LIFE)	ENV	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
	CLIMA		2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
Operativna bespovratna sredstva (OBS) (članak 21. Uredbe o programu LIFE)	ENV i CLIMA zajedno	2. tromjesečje zajednički poziv na podnošenje prijedloga za OBS za financijsku godinu 2015.	2. tromjesečje okvirni sporazum o partnerstvu i OBS za financijsku godinu 2016.	2. tromjesečje OBS za financijsku godinu 2017.	2. tromjesečje OBS za financijsku godinu 2018.

6.2. Indikativne tablice za financijske instrumente

Financijski instrument	Potprogram	2014.	2015.	2016.	2017.
NCFF	ENV	3. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
	CLIMA	3. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje
PF4EE	ENV				
	CLIMA	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje	2. tromjesečje

7. KVALITATIVNI I KVANTITATIVNI ISHODI, POKAZATELJI I CILJEVI ZA SVAKO PRIORITETNO PODRUČJE I VRSTU PROJEKATA (ČLANAK 24. STAVAK 2. TOČKA (C) UREDBE O PROGRAMU LIFE)

U skladu s **pokazateljima uspješnosti** (članak 3. stavak 3. Uredbe o programu LIFE) i posebnim ciljevima za predmetno prioritetno područje, za svako **prioritetno područje** i vrstu projekta utvrđeni su kvalitativni i kvantitativni **ishodi, pokazatelji i ciljevi** (članak 24. stavak 2. točka (c) Uredbe o programu LIFE) ⁽¹⁾.

Ograničavanjem područja primjene integriranih projekata na provedbu posebnih strategija, planova i programa u okviru zakonodavstva u područjima prirode, vode, otpada i zraka, ublažavanja klimatskih promjena i prilagodbe klimatskim promjenama mogu se suziti očekivani ishodi i ciljevi koji se žele ostvariti tim projektima.

U okviru potprograma za okoliš, tematskim prioritetima u skladu s Prilogom III. Uredbe o programu LIFE i temama projekata iz točke 3. ovog VPR-a također se povećava usmjerenost financiranih projekata što dovodi do opipljivog učinka na stanje okoliša. Na temelju ocjenjivanja predviđenog učinka programa LIFE, utvrđeni su neki opći ishodi i ciljevi, uzimajući u obzir katalitičku funkciju programa i stoga, ako su povezani s razvojem i provedbom, važnosti primjene rezultata uspješnih projekata (članak 3. stavak 3. točka (b) Uredbe o programu LIFE).

Međutim, broj i područje primjene uspješnih projekata u prioritetnom području uglavnom ovise o broju prihvatljivih podnesenih prijedloga koji su u skladu s kriterijima odabira i dodjele i o tehničkim i socioekonomskim čimbenicima izvan utjecaja Komisije.

U svjetlu navedenog, i kako bi se povećala mjerljivost doprinosa programa LIFE ciljevima 7. programa djelovanja za okoliš (članak 3. stavak 1. točka (d) Uredbe o programu LIFE), tamo gdje je moguće, definirani su očekivani ishodi kao predviđeni ishodi na razini projekta. Korisnici projekta morat će definirati osnovu na početku projekta i konačni rezultat u odnosu na ciljeve koji se nastoje postići. Okolišnim i klimatskim ciljevima koji se nastoje ostvariti svakim projektom trebali bi se provoditi ciljevi ili granice emisija utvrđene mjerodavnim politikama i zakonodavstvom Unije.

LIFE je katalizator i primjena rezultata projekta stoga je od ključne važnosti za učinkovitost projekta u ostvarenju pozitivnih rezultata na okoliš i klimu. Dok je cilj svih prijedloga projekta mogućnost primjene rezultata projekta u odnosnim područjima zaštite okoliša ili klimatskih promjena, može se očekivati da će se rezultati 80 % pilot projekata i demonstracijskih projekata moći primijeniti jer postoji rizik da tehnikama i metodologijama koje će se ispitivati i prikazivati neće ostvariti očekivani rezultate. Osim toga, s obzirom na moguće gospodarske i administrativne poteškoće, ne može se očekivati da će svi projekti biti uspješno dovršeni neovisno o tehničkim nedostacima.

Važno je napomenuti da će vrlo malo projekata u okviru novog programa LIFE biti dovršeno do 2017. Prema tome, okolišni ili klimatski ciljevi aktivnosti vjerojatno do tada neće biti ostvareni.

Prema tome, ako se ciljevi odnose na projekte koji su u tijeku, oni zapravo predstavljaju prekretnice. Te se prekretnice sastoje od strukture projekata koja je takva da se ciljevi mogu ostvariti do 2020. Nekoliko projekata koji će biti dovršeni do 2017. trebali bi ostvariti cilj.

Kako bi se izbjeglo udvostručavanje, u okviru svakog prioritetnog područja grupirane su, ako je moguće, vrste projekata u smislu članka 2. i 18. Uredbe o programu LIFE kojima je predviđeno ostvarivanje povezanih ciljeva. Posebno su navedene vrste projekata neovisno o prioritetnom području, kao što su projekti jačanja sposobnosti.

Pokazatelji su uključeni u opis ishoda i ciljeva i stoga nisu posebno navedeni u tablicama u nastavku.

⁽¹⁾ Vidjeti isto Programsku izjavu u nacrtu proračuna za 2014.COM(2013) 450, str. 181ff. Napomena: Pokazatelje i ciljeve u programskoj izjavi izradila je Komisija na temelju svog prijedloga iz 2011. Za vrijeme zakonodavnog postupka uvedeno je nekoliko promjena: uvedeni su projekti jačanja sposobnosti i tehničke pomoći, ukupan proračun smanjen je za 15 % i iznos za „prirodu i bioraznolikost” povećao se na 55 % sredstava dodijeljenih projektima (npr. smanjenje iznosa izdvojenog za „okoliš i učinkovito korištenje resursa”; stopa sufinanciranja povećana je na 60 % ili više za sve projekte za razdoblje od 2014.-2020. i postotak integriranih projekata smanjio se na 30 % sredstava dodijeljenih bespovratnim sredstvima za aktivnosti. U skladu s tim prilagođeni su ishodi i ciljevi.

7.1 Potprogram za okoliš

Za potprogram za okoliš u obzir su uzeti opći ciljevi iz članka 3. stavka 1., posebni ciljevi utvrđeni za svako prioritarno područje u člancima 10., 11. i 12. te pokazatelji uspješnosti navedeni u članku 3. stavku 3. Uredbe o programu LIFE.

Okoliš i učinkovitost resursa			
Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a) i (b) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi (¹)	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
VODA (uključujući morski okoliš)	Broj tekućih ili završenih projekata koji se bave (unutarnjim/prijelaznim/obalnim) vodama s lošim okolišnim stanjem.	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti ili prenositi i ostvaruje se napredak prema dobrom okolišnom stanju na razini projekta	80 %
	Broj vodenih površina s lošim okolišnim stanjem na koje su usmjereni tekući ili dovršeni projekti	Vodene površine (unutarnje/prijelazne/obalne) obuhvaćene tekućim ili završenim projektima čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima li prenositi i koji su pokrenuti radi unaprjeđenja njihovog okolišnog stanja	100 (²)
OTPAD	Broj tekućih ili završenih projekata usmjerenih na ostvarenje zakonskih ciljeva EU-a u vezi s otpadom i provedba hijerarhije otpada (primjereno gospodarenje otpadom).	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenositi i ostvaruje se napredak prema primjerenom gospodarenju otpadom	80 %
	Broj dodatnih općina ili regija diljem Unije u kojima nisu uspostavljeni primjereni načini gospodarenja otpadom i na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti	Općine ili regije obuhvaćene tekućim ili završenim projektima kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili preneti u cilju uvođenja primjerenih načina gospodarenja otpadom	20.
UČINKOVITO ISKORIŠTAVANJE RESURSA, uključujući tlo i šume te zeleno i kružno gospodarstvo:	Broj tekućih ili završenih projekata kojima se provode ciljevi politike Unije i zakonodavstva u području učinkovitog korištenja resursa (bez tla i šuma).	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili preneti i ostvaruje se napredak prema provedbi aspekata zelenog kružnog gospodarstva	80 %

Okoliš i učinkovitost resursa			
Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a) i (b) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi ⁽¹⁾	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
	Broj dodatnih poduzeća u Europi na koja su usmjereni tekući ili završeni projekti	Dodatna poduzeća obuhvaćena tekućim projektima ili završenim projektima čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i koji su pokrenuti radi provedbe zelenog kružnog gospodarstva	10.
	Broj tekućih ili završenih projekata kojima se provode ciljevi politike Unije u području zaštite tla .	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i ostvaruje se napredak prema održavanju ili unaprjeđenju funkcija tla	80 %
	Hektari zemljišta u Uniji na koja su usmjereni tekući ili završeni projekti	Zemljište obuhvaćeno tekućim ili završenim projektima čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i koji su pokrenuti u cilju održavanja i unaprjeđenja funkcija tla.	2 000
	Broj tekućih ili završenih projekata kojima se promiče provedba Europske strategije za šume .	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i ostvaruje se napredak u provedbi Europske strategije za šume	80 %
		Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti za koje postoji mogućnost provedbe u drugim područjima ili prenošenje i koji su pokrenuti kako bi se osigurali podaci za Europski centar za podatke o šumama (EFDAC)	80 %
	Broj tekućih ili završenih projekata kojima se provodi politika Unije o kemikalijama , uključujući projekte kojima se promiče zamjena tvari i umanjuje izloženost	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i kojima se ostvaruje napredak prema postizanju ili premašivanju mjerodavnih ciljnih vrijednosti Unije za kemijske tvari na razini projekta	80 %
OKOLIŠ i ZDRAVLJE, uključujući kemikalije i buku			

Okoliš i učinkovitost resursa			
Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a) i (b) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi ⁽¹⁾	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
	Broj osoba u cijeloj Uniji na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti kojima se nastoji smanjiti uporaba kemikalija	Osobe obuhvaćene tekućim ili završenim projektima čiji se rezultati mogu primijeniti na druga područja ili prenijeti i koji su pokrenuti u cilju smanjenja negativnih učinaka kemikalija na zdravlje i okoliš, uključujući procjene dugoročnih učinaka	50 000
	Broj tekućih ili završenih financiranih projekata usmjerenih na smanjenje buke	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i kojima se ostvaruje napredak prema ostvarivanju ili premašivanju mjero-davnih ciljeva Unije za smanjenje buke na razini projekta	80 %
		Postotak tekućih ili završenih projekata čiji se rezultati mogu primjenjivati u drugim područjima ili prenijeti i koji su usmjereni na smanjenje buke u cilju smanjenja izlože-nosti buci za barem 3 dB.	80 %
	Broj osoba u Uniji na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti u području buke	Osobe koje imaju koristi od tekućeg ili završenog projekta kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i koji su pokrenuti u cilju smanjenja razine buke za barem 3 dB	10 000
Kvaliteta ZRAKA i emisije, uključujući urbanu okolinu	Broj tekućih ili završenih projekata kojima se pridonosi ostvarenju ciljeva iz zakonodavstva EU-a u vezi s kvalitetom zraka i provedbi upravljanja kvalitetom zraka	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti ili prenijeti u drugim područjima i kojima se ostvaruje napredak prema postizanju ili premašivanju mjerodavnih ciljeva Unije za kvalitetu zraka na razini projekta: — u područjima kvalitete zraka u kojima su razine onečišćujućih tvari iznad ciljnih vrijednosti utvrđenih zakonom: projektima se predviđa ostvarivanje/premašivanje tih ciljeva na razini projekta;	80 %

Okoliš i učinkovitost resursa**Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a) i (b) Uredbe o programu LIFE**

Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi ⁽¹⁾	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
		— ako se razvijaju i provode politike kvalitete zraka: projektima se predviđa razvoj novih mjera, metoda ili tehnika koje mogu služiti kao modeli za razvoj politika Unije.	
	Broj osoba u Uniji na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti u području kvalitete zraka	Osobe obuhvaćene tekućim ili završenim projektima kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i kojima se ostvaruje napredak prema postizanju ili premašivanju mjerodavnog cilja Unije u području kvalitete zraka.	1 milijun

⁽¹⁾ Zbog pristupa odozdo prema gore i različitih izazova za okoliš i klimatske promjene kojima se bavi program LIFE i ograničenih sredstava dostupnih za njihovo rješavanje, unatoč uvođenju tematskih prioriteta i tema projekata, prihvaćenost projekata u određenim područjima nije sigurno i stoga nije moguće ex ante utvrditi kvantitativne ciljeve za većinu prioritetnih područja i ciljeva koji se žele ostvariti, osim za tematske prioritete za prirodu.

⁽²⁾ Očekuje se da će se između 2015. i 2017., poboljšati ekološki status 6 900 vodenih površina u cijeloj Uniji, a kod njih 1,4 % (100) to će biti rezultat doprinosa programa LIFE.

Priroda i bioraznolikost**Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a), (b) i (c) Uredbe o programu LIFE**

Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
PRIRODA	Broj tekućih ili završenih projekata usmjerenih na staništa ili vrste s manje povoljnim/nesigurnim statusom očuvanja	Postotak tekućih ili završenih projekata koji su pokrenuti u cilju poboljšanja statusa očuvanja staništa i vrsta u smislu Direktive Vijeća 92/43/EEZ o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore i Direktive 2009/147/EZ o zaštiti divljih ptica	100 %
	Broj ciljanih staništa s manje povoljnim/sigurnim statusom očuvanja na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti	Postotak staništa ili vrsta ili područja mreže Natura 2000 na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti kojima se ostvaruje napredak prema boljem statusu očuvanja	10 % ciljanih staništa

Priroda i bioraznolikost			
Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a), (b) i (c) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
	Broj vrsta s manje povoljnim/sigurnim statusom očuvanja na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti		10 % ciljanih vrsta
	Broj područja Natura 2000/ha područja Natura 2000 na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti		10 % ciljanih Natura 2000/ha područja Natura 2000
BIORAZNOLIKOST	Broj tekućih ili završenih projekata umjerenih na provedbu ciljeva 2, 3, 4 i 5 Strategije za bioraznolikost do 2020.	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti ili kojima se unapređuju ili obnavljaju ciljane usluge ekosustava	80 %
	Broj ekosustava i ha površina ekosustava na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti	Postotak vrsta ili površina ekosustava na koje su usmjereni tekući ili završenih projekti čiji se rezultati mogu primijeniti na druga područja ili prenijeti i kojima se ostvaruje napredak prema poboljšanju ili obnovi	10 % ciljanih vrsta ekosustava 10 % ciljanih površina ekosustava
Integrirani projekti (IP) - u skladu s člankom 18. točkom (d) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
VODA (uključujući morski okoliš)	Br. svih područja riječnih slivova u cijeloj Uniji na koje su usmjereni tekući ili završeni IP-ovi u području vode	Postotak riječnih slivova obuhvaćenih IP-ovima u području vode	3 %
	Broj tekućih ili završenih projekata usmjerenih na provedbu planova upravljanja riječnim slivom (PURS)	Postotak IP-ova pokrenutih za provedbu usklađenih i učinkovitih PURS-ova u obuhvaćenim riječnim slivovima u skladu s Okvirnom direktivom o vodama	100 %

Integrirani projekti (IP) - u skladu s člankom 18. točkom (d) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
	Broj tekućih ili završenih IP-ova usmjerenih na provedbu planova upravljanja riječnim slivom (PURS)	Postotak IP-ova u kojima je komplementarnost sredstava mobiliziranih putem IP-ova veća od ukupne vrijednosti proračuna tih IP-ova	100 %
OTPAD	Broj regija u cijeloj Uniji koje su obuhvaćene tekućim ili završenim IP-ovima u području otpada	Postotak regija obuhvaćenih IP-ovima u području otpada	2 %
	Broj tekućih ili završenih IP-ova usmjerenih na provedbu Planova za gospodarenje otpadom (PGO) i/ili Programima za sprječavanje nastanka otpada (PSO)	Postotak IP-ova koji su pokrenuti kako bi se osigurali usklađeni i učinkoviti PGO-ovi i/ili PSO-ovi u obuhvaćenoj regiji, u skladu s člancima 28. i 29. Okvirne direktive o otpadu 2008/98/EZ.	100 %
	Broj tekućih ili završenih IP-ova usmjerenih na provedbu PGO-ova i/ili PSO-ova	Postotak IP-ova u kojima je komplementarnost sredstava mobiliziranih putem IP-ova veća od ukupne vrijednosti proračuna tih IP-ova	100 %
Kvaliteta ZRAKA i emisije, uključujući urbanu okolinu	Broj osoba iz regija u cijeloj Uniji na koje su usmjereni tekući ili završeni IP-ovi u području zraka	Postotak ukupnog stanovništva Unije iz regija obuhvaćenih IP-ovima o kvaliteti zraka	3 %
	Broj tekućih ili završenih IP-ova usmjerenih na provedbu Planova i programa za kvalitetu zraka (PKZ).	Postotak IP-ova pokrenutih za provedbu usklađenih i učinkovitih PKZ-ova u obuhvaćenim regijama u skladu s člankom 23. Direktive 2008/50/EZ o kvaliteti zraka i čistom zraku za Europu.	100 %
	Broj tekućih ili završenih IP-ova usmjerenih na provedbu PKZ-ova	Postotak IP-ova u kojima je komplementarnost sredstava mobiliziranih putem IP-ova veća od ukupne vrijednosti proračuna tih IP-ova	100 %
PRIRODA	Broj područja mreže Natura 2000 na koje su usmjereni tekući ili završeni IP-ovi u području prirode	Postotak područja mreže Natura 2000 obuhvaćenih prirodom IP-ova	4 %

Integrirani projekti (IP) - u skladu s člankom 18. točkom (d) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
	Broj tekućih ili završenih IP-ova usmjerenih na provedbu Prioritetnih akcijskih okvira (PAO)	Postotak IP-ova pokrenutih radi provedbe PAO-ova u cilju osiguranja primjerenog upravljanja područjima mreže Natura 2000	100 %
	Broj tekućih ili završenih IP-ova usmjerenih na provedbu PAO-ova	Postotak IP-ova u kojima je komplementarnost sredstava mobiliziranih putem IP-ova veća od ukupne vrijednosti proračuna tih IP-ova	100 %

Informiranje i upravljanje

Projekti u skladu s člankom 18. točkom (h) Uredbe o programu LIFE

Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
INFORMIRANJE I PODIZANJE SVIJESTI	Broj tekućih ili završenih projekata usmjerenih na podizanje svijesti građana, poduzeća, lokalnih tijela, registriranih nevladinih (NVO) i drugih organizacija civilnog društva (dionika i građana)	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i kojima se ostvaruje pokrivenost dvaju ili više područja izvan projektnog područja i više nego jednog jezika	80 %
	Broj dionika i građana na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti i koji nisu svjesni okolišnih ciljeva u odnosu na koje je potrebno podignuti svijest	Postotak povećanja broja dionika i građana na koje su usmjereni projekti podizanja svijesti kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i koji postaju svjesni ciljeva okolišne politike koji se nastoje ostvariti ovim projektima i mjere se prethodnim i naknadnim anketama (koje provode projekti u okviru LIFE-a ili druga tijela).	25 %
	Broj dionika i građana na koje su usmjereni tekući ili završeni projekti	Aktivno sudjelovanje dionika i građana u aktivnostima podizanja svijesti koje se nude u okviru projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti (npr. sudjelovanje u istraživanjima, volontiranje, sudjelovanje u turama bez vodiča, preuzimanje informacija, dostavljanje pitanja)	> 500 000

Informiranje i upravljanje			
Projekti u skladu s člankom 18. točkom (h) Uredbe o programu LIFE			
Tematski prioriteti	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
IZVRŠENJE	Broj projekata usmjerenih na poboljšanje usklađenosti i izvršenja okolišnog zakonodavstva EU-a	Postotak tekućih ili završenih projekata kojima se provode aktivnosti čiji se rezultati mogu primijeniti u drugim područjima ili prenijeti i kojima se ostvaruje bolja usklađenosti i izvršavanje	10 %
NVO	Broj intervencija NVO-ova koji primaju bespovratna sredstva u okviru savjetovanja o okolišnoj politici EU-a	Postotak povećanja intervencija kojima se podržava politike EU-a	12 %
Ostali projekti			
Projekti u skladu s člankom 18. točkama (a) i (f) Uredbe o programu LIFE			
	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
Projekti tehničke podrške	Broj tekućih ili završenih projekata tehničke podrške	Tekući ili završeni projekti tehničke potpore za pripremu IP-ova	10 za pripremu IP-ova u području prirode, 5 za IP-ove u području okoliša, vode ili zraka
	Broj tekućih ili završenih projekata tehničke podrške	Postotak tekućih ili završenih projekata tehničke podrške kojima se ostvaruje bolja kvaliteta integriranih projekata programa EU-a LIFE	90 %
Projekti jačanja sposobnosti	Broj projekata namijenjenih za jačanje sposobnosti	Postotak tekućih ili završenih projekata namijenjenih za jačanje sposobnosti kojima se ostvaruje povećanje prihvaćenosti u predmetnim državama članicama	90 %
	Broj uspješnih zahtjeva za dodjelu bespovratnih sredstava podrijetlom iz država članica u kojima su u tijeku projekti jačanja sposobnosti	Povećan relativan udio uspješnih zahtjeva podrijetlom iz država članica u kojima postoje tekući ili završenih projekti jačanja sposobnosti u usporedbi s brojem zahtjeva u razdoblju između 2010. i 2012. (u postocima)	5 %

7.2. Potprogram za klimatske aktivnosti

Ublažavanje			
	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
Integrirani projekti	Broj projekata Broj i površina područja i građana obuhvaćenih strategijama za ublažavanje klimatskih promjena ili provedenim akcijskim planovima. Broj i količina komplementarnih projekata koji se financiraju drugim financijskim sredstvima Unije ili drugim sredstvima.	Povećani broj država članica/regija u kojima se primjenjuju integrirani pristupi uz potporu IP-ova ili u kojima se primjenjuju rezultati nekog IP-a Povećani broj komplementarnih mjera u integriranim projektima koji se financiraju iz drugih fondova Unije Tonaža stakleničkih plinova smanjenih novim tehnologijama, sustavima, instrumentima i/ili drugim pristupima iz najbolje prakse koji su razvijeni ili prihvaćeni na temelju primjera iz programa LIFE	7 država članica/regija u kojima se primjenjuju integrirani pristupi uz potporu IP-ova ili u kojima se primjenjuju rezultati nekog IP-a Komplementarnost sredstava mobiliziranih putem IP-ova veća od ukupne vrijednosti proračuna tih IP-ova
Projekti tehničke podrške	Broj projekata Postotak projekata tehničke podrške koji su doveli do IP-ova u programu LIFE	Povećani broj i bolja kvaliteta IP-ova povezanih s tehničkom podrškom	100 % projekata dovelo je do IP-ova u programu LIFE
Projekti jačanja sposobnosti	Broj projekata	Povećani relativni udio uspješnih zahtjeva država članica prihvatljivih za jačanje sposobnosti.	7 država članica imaju barem jedan projekt ublažavanja koji se financira putem potprograma za klimatske aktivnosti u okviru programa LIFE
Ostali projekti	Broj projekata Broj financiranih projekata kojima se promiču inovativne tehnologije, sustavi i instrumenti i/ili ostala rješenja iz najbolje prakse za smanjenje emisija stakleničkih plinova	Povećanje broja inovativnih tehnologija, sustava i instrumenata i/ili druga rješenja iz najbolje prakse za smanjenje emisija stakleničkih plinova Povećani postotak osuđenjenih ili novih pristupa, razvijenih u sklopu programa LIFE, kojima se sustavno koriste ili ih usavršavaju privatni i javni sektor Tonaža stakleničkih plinova smanjenih novim tehnologijama, sustavima, instrumentima i/ili drugim pristupima iz najbolje prakse koji su razvijeni ili prihvaćeni na temelju primjera iz programa LIFE	U 80 % svih pokrenutih projekata uspostavljene su inovativne tehnologije, sustavi i instrumenti i/ili druga rješenja iz najbolje prakse za smanjenje emisija stakleničkih plinova

Prilagodba			
	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
Integrirani projekti	Broj projekata Broj i površina područja i građana obuhvaćenih strategijama prilagodbe ili akcijskim planovima ili drugim planovima prilagodbe s velikim teritorijalnim opsegom koji se provode u okviru programa LIFE. Broj transregionalnih ili prekograničnih projekata prilagodbe. Broj i količina komplementarnih projekata koji se financiraju drugim financijskim sredstvima Unije ili drugim sredstvima.	Pozitivan učinak na otpornost na klimatske promjene u regiji i gospodarskim sektorima putem aktivnosti koje se financiraju u okviru programa LIFE i drugih komplementarnih projekata Povećani broj država članica/regija u kojima se primjenjuju integrirani pristupi uz potporu IP-ova ili u kojima se primjenjuju rezultati nekog IP-a Povećani broj komplementarnih mjera koje se financiraju iz drugih fondova Unije Pozitivan učinak projekata u okviru programa LIFE Na otpornost na klimatske promjene u posebno ranjivim područjima utvrđenim u Strategiji EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama.	7 država članica/regija u kojima se primjenjuju integrirani pristupi uz potporu IP-ova ili u kojima se primjenjuju rezultati nekog IP-a Komplementarnost sredstava mobiliziranih putem IP-ova veća je od ukupne vrijednosti proračuna tih IP-ova
Projekti tehničke podrške	Broj projekata Postotak projekata tehničke podrške koji su doveli do IP-ova u programu LIFE	Povećani broj i bolja kvaliteta integriranih projekata povezanih s tehničkom podrškom	100 % projekata dovelo je do integriranog projekta u okviru programa LIFE.
Projekti jačanja sposobnosti	Broj projekata	Povećani relativni udio uspješnih zahtjeva DČ prihvatljivih za jačanje sposobnosti.	7 država članica imaju barem jedan projekt prilagodbe koji se financira putem programa LIFE
Ostali projekti	Broj projekata Broj financiranih projekata kojima se promiču inovativne tehnologije, sustavi i instrumenti i/ili ostala rješenja iz najbolje prakse za otpornost na klimatske promjene Broj ocjena ranjivosti, strategija prilagodbe klimatskim promjenama ili akcijskih planova razvijenih putem programa LIFE Broj transregionalnih ili prekograničnih projekata prilagodbe.	Povećanje otpornosti na klimatske promjene, prikazana po sektorima, pripisiva programu i pokazanim novim tehnologijama, sustavima, instrumentima i/ili drugim pristupima iz najbolje prakse koji su razvijeni ili prihvaćeni na temelju primjera iz programa LIFE Pozitivan učinak projekata u okviru programa LIFE na otpornost na klimatske promjene u posebno ranjivim područjima utvrđenim u Strategiji EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama.	U 80 % započetih projekata promiču se inovativne tehnologije, sustavi i instrumenti i/ili ostala rješenja iz najbolje prakse za otpornost na klimatske promjene

Dobro upravljanje			
	Kvantitativni ishodi	Kvalitativni ishodi	Ciljevi/prekretnice 2017.
Projekti informiranja, podizanja svijesti i širenja informacija,	Broj projekata Broj građana, poduzeća, lokalnih vlasti, registriranih nevladinih organizacija (NVO) i drugih organizacija ciljanog društva do kojih se doprinijelo Zemljopisna raširenost i obuhvaćeno područje	Povećana svijest o klimatskim promjenama i rješenjima uzrokovanim ljudima, kako je izmjereno istraživanjima Eurobarometra. Povećano sudjelovanje u savjetovanjima dionika ili raspravama u područjima politika u vezi s klimatskom politikom i zakonodavnim aktima.	Povećanje od 25 % u sudjelovanju dionika i građana u aktivnostima podizanja razine osviještenosti. Povećanje od 10 % u broju građana na koje su usmjereni projekti programa LIFE koji se odnose na klimatske promjene koje su uzrokovali ljudi i koji se smatraju ozbiljnim problemom.
Projekti najbolje prakse i ostali projekti	Broj projekata Br. usklađenih praksi koje se mogu pripisati programu primjenom pokazatelja ili alata razvijenih i testiranih na temelju primjera iz programa LIFE Br. prijedloga politike/zakonodavstva utemeljenih na rezultatima projekata	Povećani broj najbolje prakse kućanstava, poduzeća, nadležnih tijela ugrađenih u nacionalnim/regionalnim programima ili akcijskim planovima Smanjen broj slučajeva kršenja zakonodavstva EU-a zahvaljujući intervencijama programa LIFE	Ukupno 25 % prakse ili pristupa projekta ugrađeno je u nacionalne/regionalne programe ili akcijske planove. Ukupno 80 % projekata programa LIFE usmjerenih na upravljanje klimatskim promjenama dovelo je do boljeg upravljanja klimatskim promjenama.

Posebni ishodi, pokazatelji i ciljevi za financijske instrumente:

Pokazatelji koji su zajednički svim financijskim instrumentima

Ishodi, pokazatelji i ciljevi za financijski instrument dogovaraju se s tijelom za isporuku. Oni, u najmanju ruku, obuhvaćaju:

- broj ugovora (zajmova, jamstava itd.) s financijskim posrednicima (n),
- količinu financiranja koju su omogućili financijski instrumenti (mil. EUR),
- količinu privatnog financiranja kojoj su doprinijeli financijski instrumenti (mil. EUR),
- broj krajnjih primatelja (n),
- broj država članica u kojima su se projekti financirali putem financijskih instrumenata (n).

Posebni pokazatelji za NCFE

- Financijska sredstva koja su na raspolaganje stavile financijske institucije u okviru financijskoj instrumenta kao rezultat financiranih projekata; (milijuni EUR).
- Financijska sredstva dostupna područjima mreže Natura 2000 kao rezultat financiranih projekata; (milijuni EUR).
- Učinci na otpornost na klimatske promjene (izloženost klimatskim promjenama i osjetljivost na njezine učinke) regija i gospodarskih sektora, posebno u ranjivim područjima koja su utvrđena kao prioriteta područja za financiranje iz programa LIFE u Strategiji EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama kao rezultat financiranih projekata.
- Učinci na stanje ekosustava kao rezultat financiranih projekata.
- Stvaranje radnih mjesta: broj stvorenih radnih mjesta kao rezultat financiranih projekata (broj poslova s ekvivalentom punog radnog vremena).

Posebni pokazatelji za PF4EE

- Privatno financiranje (milijuni EUR) kao rezultat zajmova u okviru PF4EE-a.
- Generirane uštede energije (GWh) kao rezultat zajmova u okviru PF4EE-a.
- Smanjenje emisija CO₂ (tone CO₂) kao rezultat zajmova u okviru PF4EE-a.
- Stvaranje radnih mjesta: broj stvorenih radnih mjesta kao rezultat kao rezultat zajmova u okviru PF4EE-a (broj poslova s ekvivalentom punog radnog vremena).

Očekivani ishodi specifični za NCFE

Očekuje se da će u okviru NCFE-a, za vrijeme početne pilot faze, izvršiti 9–12 operacija (uključujući neizravne operacije) ili 3–4 operacija godišnje. Pojedinačna ulaganja ostala bi ispod 10–15 milijuna EUR.

Procijenjeni učinak poluge vrijednosti instrumenta za program LIFE je između 2,2 i 3,2 puta. Uzimajući u obzir mogući doprinos krajnjih korisnika troškovima projekta kako bi 25 % učinka poluge ukupnih ulaganja za program LIFE moglo biti između 2,8 i 4,2 puta. Ukupna ulaganja u projekte upravljanja prirodnim kapitalom samo u pilot fazi mogla bi iznositi do 420 milijuna EUR.

Za vrijeme operativne faze očekivani učinak poluge mogao bi se povećati na 6, posebno ako se instrumentu pridruži instrument i ako se više ulaganja vrši putem posrednika i fondova.

Očekivani ishodi specifični za PF4EE

U okviru instrumenta PF4EE, moglo bi se potpisati oko 6–10 ugovora o financiranju (zajmovi EIB-a za energetske učinkovitost i instrumenti za podjelu rizika/mehanizme stručne pomoći) s financijskim posrednicima u razdoblju između 2014.–2017. Ugovorom o financiranju može se obuhvatiti provedba financijskog instrumenta u više od jedne DČ i financijski posrednik može potpisati više od jednog ugovora o financiranju.

Očekuje se da će za vrijeme trajanja projekta (2014.–2017.), uz pretpostavku prosječnog troška ulaganja od 300 000 EUR, ukupno financiranje zajmom u iznosu od oko 430 milijuna EUR dobiti otprilike 1 800 krajnjih korisnika i projekata. Ukupna ulaganja u energetska učinkovitost u ovom razdoblju mogla bi iznositi oko 540 milijuna EUR.

Procijenjeni učinak poluge vrijednosti portfelja zajma za program LIFE iznosi 6. Uzimajući u obzir mogući doprinos krajnjih korisnika troškovima projekta u visini od 25 %, učinak poluge ukupnih ulaganja za program LIFE mogao bi doseći 8.
